RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Pozostałe warunki zamieszczone są na III. stronie okładki.

Poznań, 12 września 1927

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—

ADVERSTISING-RATES:
Full page zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of a page zł 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional tee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates.
In special editions the rates are different.

Nr. 36. Poznań — Lwów Rok VII.

Przemysł metalowy na Targach Wschodnich.

(Korespondencja własna).

Przemysł metalowy przedstawia się imponująco. — Dużą atrakcją jest Wystawa Komunikacyjna. — Osobny dział stanowi również przemysł taboru kolejowego. — Maszyny rolnicze. — Inne maszyny znajdujemy w pawilonie centralnym. — Czemu przypisać słaby udział przemysłu ciężkiego?

Lwów, we wrześniu 1927.

Siódme zkolei Targi Wschodnie mają wygląd wprost imponujący. Prócz dużej ilości firm krajowych, silnie obesłały Targi swojemi eksponatami firmy zagraniczne, jak: angielskie, austrjackie, duńskie, czeskie i niemieckie.

Atrakcją tegorocznych Targów jest **Wystawa Komunikacyjna.** Niestety, mimo nazwy, nie objęto w całem tego słowa znaczeniu wszystkich działów komunikacyjnych, pomijając lub też zaledwie dotykając komunikacji tramwajowej, samochodowej, lotniczej lub morskiej, a natomiast szeroko obejmuje wystawa komunikację kolejową. Świadczy o tem szereg wykresów z tej dziedziny.

Również niezwykle efektownie i imponująco przedstawiają się eksponaty Polskich Kolei Państwowych. Wspaniałe dwie lokomotywy, stojące na torze poza pawilonem centralnym, w całości są wykonane w kraju. Z działu budowy wagonów okazale przedstawiają się również całkowicie wykonany w kraju wagon sypialny III klasy oraz długa, 18-metrowa platforma.

Są to właściwie w znacznej mierze eksponaty naszych dobrych znajomych z polskiego przemysłu taboru kolejowego.

Wśród parowozów podziwiamy przedewszystkiem olbrzymi parowóz dla pociągów pospiesznych serji Os 24 wyrobu S. A. Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Chrzanowie. Obok parowóz o niemniej kolosalnych rozmiarach, wykonany w Zakładach firmy „Tow. Akc. H. Cegielski" w Poznaniu, serji Ty 23, mającej przeznaczenie dla bardzo ciężkich i szybko biegnących pociągów towarowych. Są to największe i najsilniejsze parowozy nietylko w Polsce, ale i w Europie. Parowozy te są wyrazem ostatniego „krzyku" produkcji współczesnej i oprócz miedzi dla kotłów oraz hamulców i innnych mniejszych części, podlegających ochronie patentowej, materjał dla nich zużyty jest pochodzenia krajowego, a precyzyjne ich wykonanie stanowi chlubę naszego polskiego przemysłu metalurgicznego.

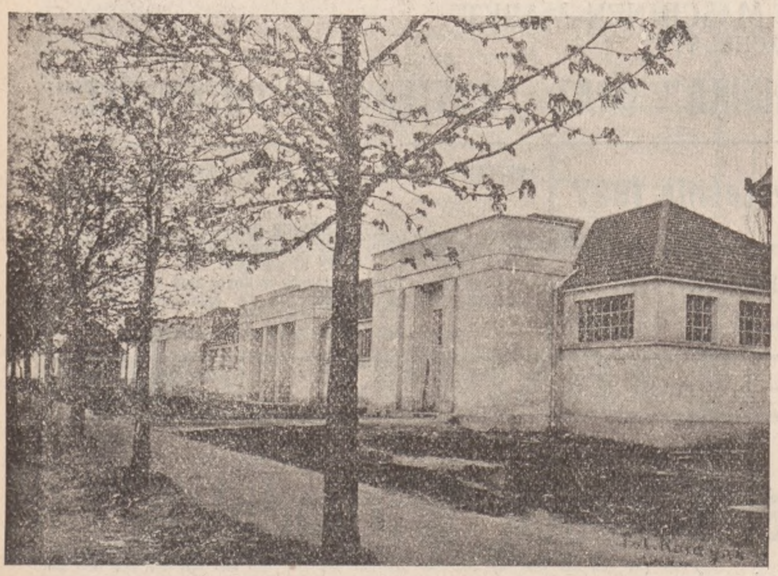
Obok tych olbrzymów przedstawia parowóz wąskotorowy „S. A. Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Chrzanowie" krańcowy kontrast do olbrzymich rozmiarów swoich braci, poprzednio wspomnianych. Przeznaczenie tego parowozu jest bowiem zupełnie inne. Zadaniem jego jest dowożenie towarów do szlaków normalnotorowych [illegible]wnych, ułatwienie ruchu fabrycznego, kopalnianego, a zwłaszcza w zagłębiach węglowych i w czasie kampanji buraczanej parowozy te oddają nieocenione usługi.

W dziale wagonow[illegible] wysuwa się na pierwszy plan wagon osobowy typu pullman I, II, III klasy i drugi wagon III klasy w[illegible]twórni „Tow. Przem. Za-

Rozsądnym programem współczesnej Polski musi być i jest odbudowa gospodarcza Państwa.

Minister E. Kwiatkowski.

kładów Mechanicznych Lilpop, Rau i Loewenstein S. A.“ w Warszawie. Stają one do współzawodnictwa z najlepszemi wytworami firm zagranicznych i nie ustępują ani pod względem ich technicznego wykonania, ani pod względem wewnętrznego ich urządzenia i komfortu wyrobom fabryk niemieckich lub włoskich, które jako zabytek naszych pierwszych lat kolejnictwa u nas kursują.

Pawilon Wystawy Drogowej.

Firma ta dostarczyła na wystawę także największy wagon towarowy, a mianowicie wagon dla transportu szyn, spoczywający na dwóch wózkach po dwie osie.

W dalszym ciągu widzimy szereg wagonów towarowych dla specjalnych celów wyrobu firmy „Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów L. Zieleniewski, S. A.“ w Krakowie, a mianowicie wagon-lodownię dla przewozu towarów łatwo psujących się, jak np. mięsa, ryb, mleka itp., następnie wagon do transportu drobiu i wagon do transportu gazu świetlnego, służącego przeważnie wewnętrznym celom kolei przez rozwożenie gazu dla oświetlenia wewnętrznego wagonów osobowych. Do tej serji wagonów doliczyć należy także wagon specjalny dla transportu trzody i ptactwa, wyrobu już wyżej wspomnianej firmy „Tow. Akc. H. Cegielski“.

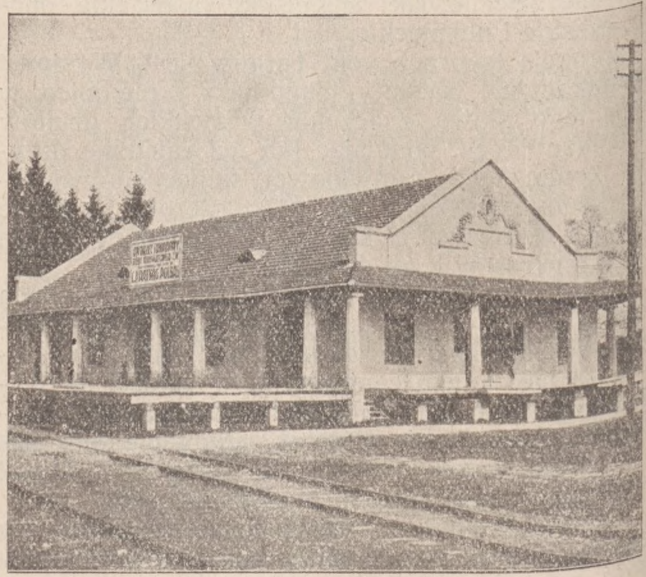
Bogato przedstawia się także dział maszyn rolniczych: młocarek, grabiarek, pługów i lokomobil, w którym przeważają wystawcy zagraniczni, przedewszystkiem firmy angielskie i austrjackie.

W pawilonie centralnym znajdujemy dział maszynowy. Oglądamy maszyny młyńskie, piekarskie, mleczarskie, garbarskie, stolarskie, kołodziejskie, trykotarskie, drzewne i t. d. Z najlepiej reprezentujących się i poważnych firm wymienić należy: C. Blumwe i Syn (fabryka maszyn), Zakłady Ostrowieckie, Silesia (fabryka maszyn i kamieni młyńskich), Frema (maszyny i artykuły techniczne), Górnośląska fabryka wyrobów żelaznych Raimund Schiwietz, Perun, francuskie Tow. Akc., Modrzejowskie Zakłady Górniczo - Hutnicze, Warszawska Fabryka Maszyn Windowych „Siła“, Zakłady dla przemysłu metalowego J. Jaczkowski i St. Dubiński, Karol Szwercel (fabryka maszyn piekarskich), „Młynotwórnia“ (fabryka maszyn młyńskich) i in. Z zagranicznych zaś: Gerdhard Adam (fabryka motorów — Czechosłowacja), Zakłady Skody (Czechosłowacja), Antoni Adler (fabryka maszyn piekarskich i cukierniczych — Czechosłowacja), F. W. Zakłady Gumman (fabryka kabli S. A. — Czechosłowacja), F. W. Hofman (fabryka maszyn — Niemcy), Teichnert i S. (fabryka maszyn stolarskich, kołodziejskich, kopyciarskich — Niemcy), Marchegger Maschinen-Fabrik u. Eisengiesserei (maszyny stolarskie i gatry — Austrja).

Z hut i cynkowni śląskich wyroby swoje wystawiły: Baildonstahl S. A. (Katowice), Huta Pokoju S. A. (Katowice), Huta Bismarka (Hajduki Wielkie) oraz Gwarectwo „Hrabia Renard“, walcownia rur i żelaza (Zagłębie Dąbrowskie).

Naogół udział Górnego Śląska w obesłaniu Targów Wschodnich jest niesłychanie słaby. Jedynie tylko przemysł ciężki jak corocznie, tak i w tym roku wystąpił dość poważnie, jakkolwiek to, co nazwano grupą górnośląską, słabe zaledwie daje wyobrażenie o wytwórczości i możliwościach produkcyjnych tego przemysłu. W Targach biorą udział w tym roku wszystkie trzy koncerny węglowe, t. j. Robur, Progres i Fulmen, przyczem najpiękniej i najokazalej reprezentuje się kiosk Progresu. Pozatem obraz swej produkcji nota bene w bardzo uproszczonym i schematyzowanym zakresie dały Huta Bismarka, Huta Pokoju i Huta Baildona, Zakłady Hohenlohego oraz Śląskie Kopalnie i Cynkownie. Huta Pokoju i Huta Baildona dały zresztą z wielkiego zakresu swej produkcji jedynie te okazy, które stanowić mogą artykuł szerokiej konsumcji, jak np. łopaty, łańcuchy i t. d.

O ile jeszcze słaby stosunkowo udział przemysłu ciężkiego wytłumaczyć można faktem, że udział jego ma charakter wyłącznie reprezentacyjny, gdyż

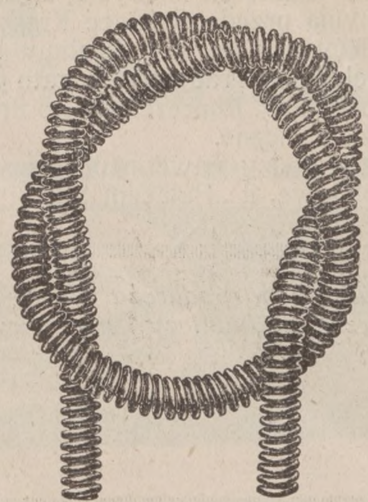
Dworzec towarowy bocznicy kolejowej Targów Wschodnich

jakiekolwiek wyniki handlowe z obesłania Targów w zakresie węgla, żelaza handlowego czy materjałów kolejowych nie wchodzą oczywiście w rachubę, to zupełny niemal brak wystawców z innych dziedzin wytwórczości Górnego Śląska razi bardzo silnie. A wszak właśnie górnośląski przemysł przetwórczy, chemiczny, spożywczy itd. najbardziej są zainteresowane w rozszerzeniu swych rynków zby-

ŁOŻYSKA KULKOWE

jedno- i dwu- rzędowe stałe i wahliwe, konstrukcji koncentrycznej i konusowej, wszelkich typów i wymiarów i dla wszelkich celów

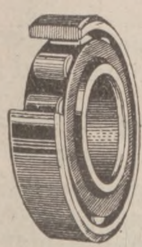

DWF

ŁOŻYSKA ROLKOWE

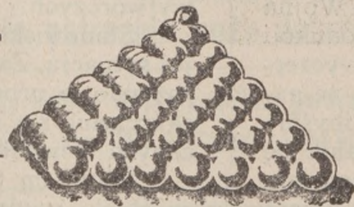
cylindryczne i stóżkowe do samochodów wszelkich amerykańskich marek

KULKI STALOWE luzem i w oprawkach **STAR** wszelkich średnic, do rowerów i dla wszelkich innych celów, również w gotowych asortymentach

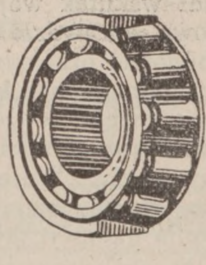
KOŁA SAMOCHODOWE

wszelkich typów i wymiarów.

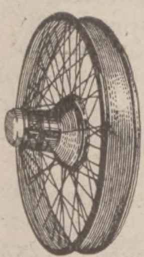

WĘŻE METALOWE giętkie

bez szwu, na każde ciśnienie

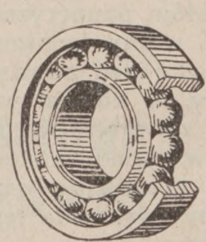
Łożysko kulkowe DWF to najważniejszy element w mechanice, gdyż zaoszczędza do 60% siły, do 90% smaru. daje najwyższą pewność ruchu, oszczędności przy obsłudze i pozwala wyzyskać silniki do maksimum

Oferty i projekty bezpłatnie! Katalogi i cenniki na żądanie!

Dostawa niezwłoczna w przeciągu 24 godzin!

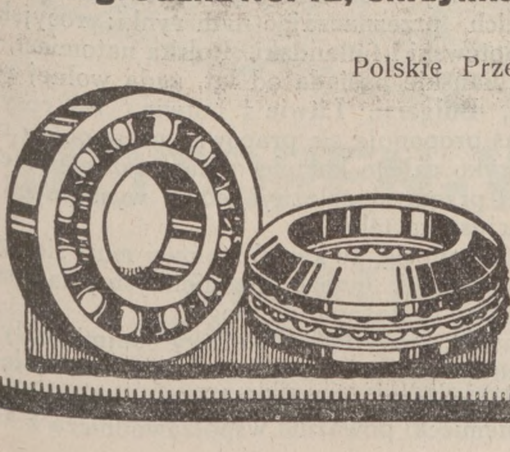

Generalne Przedstawicielstwo i Główny Skład na Polskę

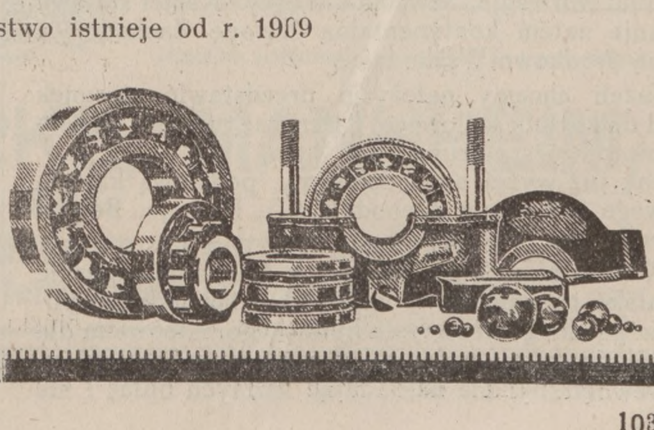
KAROL KUSKE - Warszawa

Nowogrodzka No. 12, skrzynka pocztowa No 299, depesze: Karkus Warszawa

Polskie Przedstawicielstwo istnieje od r. 1909

4738

tu na cały obszar państwa polskiego, a zwłaszcza na tak trudne do zdobycia, a jednak dużą siłę konsumcyjną przedstawiające Kresy Wschodnie.

Również bogato obesłany jest przemysł elektrotechniczny i radjowy. Bogato przedstawia się dział samochodów. Reprezentują go firmy w znacznej mierze zagraniczne.

Pomiędzy pawilonem, mieszczącym firmy automobilowe, a „Pałacem Sztuki" ustawiły swe kioski i stoiska Odlewnie dzwonów (A. Szwalbe, Biała) i firma Felsztyński.

Powyższe stanowi mniejwięcej pełny obraz przemysłu metalowego na Targach Wschodnich. Oby VIII Targi we Lwowie przyniosły nam jeszcze większy postęp w polskim przemyśle metalowym. Żeby były, jak obecne, nowym bodźcem do ożywionej, skrzętnej, racjonalnej pracy, pomnażającej nasz dorobek społeczny.

Z. K.

Odbudowa gospodarcza Polski zatrudni przemysł hutniczy i metalowy.

Targi Wschodnie –

jako wskaźnik postępu gospodarczego, są zobrazowaniem rozwoju tych przemysłów.

Polska, kartel stalowy,

Anglja a Ameryka.

Może najbardziej ze wszystkich przemysłów ucierpiał wskutek wojny przemysł żelazny. Wojna światowa wprawdzie sprzyjała zwiększeniu produkcji i rozbudowie przemysłu żelaznego, jednakże wyczerpała zupełnie rynek kapitałowy. Niewątpliwie, że nawet bez rozbudowy warsztatów produkcji bylibyśmy w latach powojennych świadkami zastoju i cofania się rynków zbytu. Wojenna rozbudowa tego przemysłu kryzys ten poważnie spotęgowała. Hiperprodukcja wystąpiła nadzwyczaj wyraziście.

Główną przyczyną zaistnienia takiego stanu rzeczy jest, jak już wspomnieliśmy, wyczerpanie rynków kapitałów, pauperyzacja Europy.

Z wojny światowej wyłonił się fakt, że Europa stanowi jeden zwarty i organiczny kompleks gospodarczy, w którym wszelkie lokalne zmiany natychmiast się przenoszą na cały kontynent. Stąd dynamika wzajemnych stosunków gospodarczych może najlepiej unaoczniła współzależność wszystkich krajów Europy; wykazała jednolitość obszaru europejskiego.

Chcąc zapobiec przynajmniej w części powojennemu zmniejszeniu się rynków zbytu, chcąc uniknąć wzajemnej konkurencji dzikiej, hutnictwa czołowych pod względem produkcji żelaza i stali państw europejskich, postanowiły zawiązać międzynarodowy kartel stalowy.

Francja, Belgja, Luksemburgja i Niemcy stanowią podstawę europejskiego kartelu żelaza. Przystąpiły do kartelu następujące państwa: Austrja, Czechosłowacja, Norwegja, Szwecja i Węgry. Kartel stalowy obejmuje zatem kontynentalną Europę Zachodnią i Europę Środkowo-Wschodnią.

Jeżeli chcemy należycie przedstawić stosunek Polski do kartelu stalowego, natenczas musimy rozróżnić obie powyższe grupy.

Jak już wyżej powiedzieliśmy, podstawą kartelu stalowego jest grupa Zachodnia t. j. Francja, Belgja, Luksemburgja i Niemcy.

W stosunku do Polski, grupa Zachodnia kieruje się daleko posuniętem zrozumieniem specjalnego położenia polskiego przemysłu hutniczego. Albowiem dla polskiej produkcji hutniczej zarezerwowano cały rynek wewnętrzny, nie nakładając żadnych opłat i nie wyznaczając żadnych maksymalnych kontyngentów wytwórczych.

Stanowisko takie grupy Zachodniej tłumaczy się jej sytuacją. Zachód, który najbardziej ucierpiał przez rozbudowę produkcji podczas wojny, jak i też przez skurczenie się rynków kapitałowych, nie ma dostatecznych wewnętrznych rynków zbytu.

Skutkiem tego założono kartel stalowy, któryby zajął się rozdziałem kontyngentów na poszczególne warsztaty produkcji, rejonowaniem zbytu i przygotowaniem konwencji cen.

Wciągnięcie Polski do kartelu stalowego ma na celu tylko nadzór nad całokształtem produkcji hutniczej europejskiej. Grupa Zachodnia bowiem chce przez wyznaczenie granicy eksportu żelaza dla hut polskich wprowadzić z góry możliwie stałe stosunki eksportowe, wykluczające wzajemną dziką i szkodliwą konkurencję na rynkach obcych.

Sytuacja taka daje Polsce bardzo silną pozycję. Pozycję tę umie Polska wykorzystać. Dowodem tego długie pertraktacje z kartelem stalowym i przyznanie polskiemu przemysłowi hutniczemu nieograniczonego rozwoju w ramach rynku wewnętrznego.

Tymczasem druga grupa, środkowo-południowa, zaciekle walczy z Polską o podział rynków zbytu. Jeżeli jeszcze Austrja i Węgry dają polskiemu przemysłowi wolną rękę na rynkach rumuńskim, bułgarskim, a ewentualnie także litewskim i łotewskim, to Czesi chcieliby nas usunąć ze wszystkich krajów bałkańskich, przeznaczając nam rynki: rosyjski, litewski, łotewski i finlandzki. Polska natomiast, która rynki bałkańskie posiada od lat, żąda wolnej ręki w Rumunji, Bułgarji, Litwie i Łotwie. Na rosyjskim rynku zaś proponuje się pracować na wspólny rachunek i ryzyko całego kartelu, z zastrzeżeniem jednak, że polski przemysł żelazny będzie występował jako mandatarjusz kartelu.

Zdaje nam się, że kartel stalowy musi się zgodzić na nasze warunki. Inaczej nie mielibyśmy żadnego interesu, ażeby przystąpić do niego.

Z chwilą, kiedy kartel stalowy obejmie cały kontynent europejski, przystąpienie Anglji stanie się kwestją bardzo palącą. Już dzisiaj przemysł żelazny belgijski i niemiecki poważnie współzawodniczą z angiel-

skim przemysłem żelaznym. Angielski przemysł żelazny, który już przed wojną silnie był zdystansowany przez Niemcy i Stany Zjednoczone, odczuwa dzisiaj tak ostrą konkurencję na własnym, wewnętrznym rynku, że już dzisiaj miarodajne sfery przemysłowe liczą się z koniecznością wygaszenia lub przytłumienia wysokich pieców, względnie sprowadzenia półproduktów z kontynentu.

Niewątpliwie Anglja będzie prędzej czy później zmuszoną do przystąpienia do kontynentalnego kartelu stalowego. Dzisiaj jeszcze trzyma się w rezerwie, w pozycji wyczekującej; tembardziej, że ostatni rok konjunktury i w Anglji wpłynął na lepsze zatrudnienie produkcji.

Oczywiście, że angielski przemysł żelazny ma uprzywilejowane stanowisko pod względem kapitałowym w stosunku do państw kontynentalnych. I temu swemu uprzywilejowaniu kapitałowemu zawdzięcza Anglja, że narazie kartel stalowy nie będzie dla niej zbyt niebezpiecznym, temwięcej, że Anglja obsyła zupełnie inne rynki.

Mimoto Anglja śledzi z wielką obawą formowanie się europejskiego kontynentalnego kartelu stalowego.

Również i Ameryka z troską spogląda na silną dążność ekspansywną europejskiego przemysłu żelaznego.

Pociesza się jednakże tem, że mimo tej konkurencji będzie mogła ostro i zwycięsko współzawodniczyć na tych rynkach, które geograficznie dla niej bliżej leżą.

Wprawdzie na rynku wewnętrznym zbyt żelaza silnie się skurczył, jednakże równocześnie produkcja zmalała.

Produkcja żelaza wyn. w kwietniu r. b. 3 422 226 ton, a w czerwcu r. b. tylko 3 089 651 ton. Stali wyprodukowano w kwietniu 4 094 849 ton, a w czerwcu tylko 3 466 168 ton.

Najgłówniejszą przyczyną tej zniżki produkcji jest bezwątpienia zmniejszenie zapotrzebowania żelaza i stali ze strony przemysłu automobilowego, który jest największym konsumentem żelaza i stali w Ameryce. Przemysł automobilowy bowiem od pewnego czasu produkcję swoją ogranicza.

Oczywiście, że wskutek tego amerykańska produkcja żelaza i stali musi wyszukać sobie odpowiednie, zagraniczne rynki zbytu.

Według statystyki eksport w pierwszych pięciu miesiącach r. b. wynosił 947 500 ton, w przeciwstawieniu do 870 000 ton w tym samym czasie r. u.

Na szeregu rynków, na których Ameryka rozwija ożywioną obecnie działalność, spotykają się Stany Zjednoczone z konkurencją angielską.

Wielkie wrażenie wywołała w Ameryce zapowiedź znanego prezydenta Bethlehem Steel Corporation Charles M. Schwaba, że w niedalekim czasie należy się liczyć z wystąpieniem europejskiego przemysłu żelaznego do ostrej konkurencji na rynku amerykańskim.

Z tą chwilą, kiedy Anglja przystąpiłaby do międzynarodowego kartelu stalowego, Ameryka odczułaby to nader boleśnie. Zmuszoną by była do zmiany orjentacji swej polityki sprzedaży.

W przewidywaniu najgorszych ewentualności Stany Zjednoczone przysposabiają się do nowej, bardziej skutecznej racjonalizacji zakładów przemysłowych, jak i też do przeprowadzenia oszczędności administracyjnych i technicznych.

Stany Zjednoczone sądzą, że te ich wysiłki zapewnią im przewagę nad europejskim przemysłem żelaznym.

Alfred Lorenczewski.

Jak to dawnemi laty handlował Lwów z Orjentem...

(Obrazki ze starych dziejów).

Szlakiem karawan wschodnich... Trudne zadanie Karawanbaszy... Złoty róg bezcennych tkanin wschodnich... Rola Ormian w rozwoju handlu polskiego... Przymieszka ormiańska we krwi szlachty małopolskiej... Zakon Teatynów w dziejach handlu lwowskiego...

Lwów, 8 września.

Między Lwowem a Dalekim Wschodem istniała w czasach dawnej świetności naszego Emporjum lwowskiego regularna komunikacja karawanowa, z której korzystali nietylko kupcy lwowscy, ale i gdańscy, krakowscy, kolońscy, norymberscy itd. Ci, którzy mieli odbyć tę egzotyczną wyprawę na Wschód, np. do Stambułu, gromadzili się uprzednio w Krzywczycach. Tu żegnali ich krewni i przyjaciele wśród udziału całej niemal ludności lwowskiej. Barwny to był obraz.

Ruch, życie, gwar — liczne wozy, setki ludzi — istna wieża Babel! A równie gwarno było, gdy całe grono wracało już formalną, długą karawaną do Lwowa, z pakami drogich towarów i osobliwości Wschodu. — „Karawan przyjdzie! Karawan przyszedł" — to było ważne hasło nietylko dla kupiectwa i handlu, w którego żyły jakby napływała wtedy nowa krew, ale i dla ludności, wiedzionej ciekawością.

Droga do Stambułu wychodziła ze Lwowa t. zw. traktem wołoskim, dzisiejszą ulicą Łyczakowską, a prowadziła w XVI w. na Gliniany, Złoczów, Skałę, Trembowlę, Kamieniec Podolski, Chocim, Jassy, Bazarczyk i Adrjanopol. Karawana składała się z całego taboru dużych wozów, a dostarczali ich wraz z końmi zawodowi furmani, z których wielu utrzymywało po kilkadziesiąt koni na stajni. Nadzwyczaj rzadko zdarzało się, aby taki furman, człowiek zazwyczaj uczciwy, roztropny i doświadczony, zawiódł zaufanie swego klienta, a woził przecież skarby prawdziwe.

Nad karawaną starszym był zawsze Ormianin, miał tytuł karawanbaszy i dopóki podróż prowadziła przez kraje, pozostające pod panowaniem półksiężyca, posiadał władzę niemal absolutną nad całą wyprawą.

Obowiązek karawanbaszy był nadzwyczaj trudny, a mógł zeń wywiązać się tylko Ormianin, znający zwyczaje i obyczaje Wschodu, posiadający oprócz tureckiego także i inne wschodnie języki, a przytem polski i najczęściej lewantyńsko-włoski, ową lingue france, bez której nie można się było obejść na Wschodzie.

Odpowiedzialność jego była wielka, bo stał na czele handlowego taboru, który mieścił w sobie skarby w najpełniejszem tego słowa znaczeniu. Jaką wartość mogła przedstawiać taka objuczona towarem karawana, można sobie wyobrazić z następującego przykładu: towar jednego tylko kupca lwowskiego Zacharjasza Iwaszkiewicza, wysłany taką karawaną w 1600 roku ze Stambułu do Lwowa obejmował 30 belni czamletowych za 9000 dukatów, szafranu około 74 za 740 dukatów, 150 kobierców za 775 dukatów, cyngatur (tj. pasów) bruskich za 340 dukatów, 60 sztuk czamberów za 300 dukatów i jedną belnię jedwabiu za 1050

ZAKŁADY
„EKONOMIA"
NASZE APARATY OCZYSZCZAJĄ W POLSCE OK. 50.000.000 LITRÓW WODY DZIENNIE
BIELSKO WOJ. ŚL.
OCZYSZCZANIE WODY
Zmiękczanie
Filtrowanie
Odżelezianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc.
w WARSZAWIE
inż. B. RUDZIŃSKI
Wilcza 39-4, tel. 322-63.

Ceny i płatność w ofertach dla zagranicy.

I. *Ceny*. Eksporterzy polscy oferują zagranicy towary najczęściej po cenach, które już loco stacja załadowcza w kraju przewyższają ceny tych samych towarów, ale innego pochodzenia, loco stacja odbiorcza zagranicą. Jeżeli się do tych cen doda koszty przewozu i cło, to wszelka kalkulacja upada. Takie oferty są wynikiem z jednej strony chęci znacznego zysku zaraz przy pierwszym interesie. Jednak tą drogą do niczego się nie dojdzie. Konkurencja zagranicą jest znaczna; z krajowemi towarami konkurują towary sprowadzane z innych krajów. Kto chce zatem eksportować, musi tak samo solidnie ceny kalkulować, jak dla handlu wewnętrznego i nie liczyć tylko na jeden dorywczy interes, ale na ciągłość interesów. Do cen miejscowych można tylko pewien procent doliczyć jako pewnego rodzaju premję za eksport, jakkolwiek najlepszą premją jest zdobycie sobie stałego rynku zbytu zagranicą i płynąca stąd dobra waluta.

Oferta z ceną podaną loco stacja załadowania jest prawie bez znaczenia, gdyż nastręcza ona kupcowi zagranicznemu za wiele trudności, ponieważ musi on dopiero zapoznać się z geografją Polski i orjentować się w polskich taryfach przewozowych. Minimum, którego wymaga zachodnia zagranica, to znaczenie cen loco granica polsko - niemiecka lub loco Gdańsk a nawet fob Gdańsk. Koszty przewozu przez Niemcy względnie przewozu okrętem są już dla zagranicy dostępne. Mimo to jednak firmy zagraniczne żądają w wielu wypadkach cen loco ich granica (holenderska, belgijska, francuska) lub cif Rotterdam, Londyn, Havre i t. d.

Ustalenie cen w walucie polskiej nie jest dla zagranicy ponętne tak wobec nieufności do niej, jak i wobec konieczności pewnego momentu spekulacyjnego. Dlatego zasadniczo żąda zagranica oferty w dolarach, funt. ang., frankach szw., guldenach holenderskich i t. d.

II. *Zapłata*. Może największą trudność w doprowadzeniu interesu z zagranicą przedstawia sposób zapłaty. Eksporter polski najczęściej dlatego dąży do nawiązania stosunków z zagranicą, aby pozyskać tą drogą znaczniejsze kapitały na zakup surowca, na rozszerzenie swego warsztatu pracy i t. d. Chciałby zatem już w chwili wysyłki towaru, jeżeli nawet nie zaraz przy zamówieniu, otrzymać pełną wartość faktury lub przynajmniej większą jej część. — Tymczasem firmy zagraniczne stawiają kwestję wprost odwrotnie. One skłonne są zapłacić dopiero po nadejściu towaru do miejsca przeznaczenia i po jego oglądnięciu. Skłonność do ustępstw jest tu po obu stronach zwyczajnie minimalna. Ale ponieważ firma zagraniczna jest zasadniczo silniejsza, więc eksporter polski, jeżeli chce zapoczątkować wywóz, musi przynajmniej przy pierwszych kilku operacjach ustąpić ze swego stanowiska i zgodzić się na warunki odbiorcy.

Zagraniczne firmy, zrażone niestety licznemi smutnemi doświadczeniami tak z dostawcami polskimi, jak zresztą i z innymi, nie żywią zbytniego zaufania

---

dukatów — razem więc kosztował 12.185 dukatów! Innemu kupcowi lwowskiemu Mikołajowi Bernatowiczowi wiezie karawana w 1602 r. z Angory kilkadziesiąt belni i juków muchairu i kobierców w cenie 14.992 złotych.

Bywały czasy, w których wyprawienie się na Wschód i powrót z karawaną do Lwowa było arcydziełem sprytu i odwagi, a podróż taką uważano wprost za wyprawę wojenną, a odbycie jej za dowód waleczności osobistej. Niekiedy nie wystarczała jednak ani odwaga, ani wrodzony spryt dyplomatyczny karawanbaszów, aby odbyć podróż na Wschód i powrócić szczęśliwie z towarami. Bywały czasy, kiedy trzeba było szukać jeszcze silniejszych rękojmi bezpieczeństwa, a taką rękojmię dawały legacje Rzeczypospolitej.

Nietylko chroniło to od napaści w niespokojnych czasach, ale dawało też niemałe korzyści, bo towarzyszący legacji kupcy nie płacili najczęściej cła...

Przypominając za Władysławem Łozińskim te świetne czasy handlowe Lwowa, który był wówczas węzłem, wiążącym Daleki Wschód z Zachodem chrześcijańskim, mamy nadzieję, iż miasto to wskrzesi dzięki Targom Wschodnim te dawne bujne, życiem i tężyzną tryskające, tradycje handlowe...

Ormianie odegrali w rozwoju handlu u wschodniej ściany Rzeczypospolitej rolę bardzo wybitną. Kiedy pierwsi z nich zawitali na ziemię czerwieńską — różne o tem są zdania. Przeważnie uczeni utrzymują, iż stało się to dopiero w wieku trzynastym.

Przybysze z Eczmiadanu, otaczani później opieką królów i możnowładców, doszli niebawem na Rusi do bardzo wielkiego znaczenia. Zapobiegliwi koloniści nie zaniedbywali żadnej sposobności, by obwarować się puklerzem nadań i przywilejów, pozwalających utrzymać handel w ich rękach.

Po upływie wieków zlali się z miejscowem społeczeństwem, a wchodząc z niem w związki rodzinne zatracali z biegiem czasu pewne, właściwe sobie cechy. Nie usuwając się wśród poświęceń, wydawali ludzi, którzy służyli wiernie nowej ojczyźnie i w ten sposób spłacali zaciągnięty wobec niej dług wdzięczności.

Ormianie lwowscy i w innych miastach przebywający, niczem się prawie nie różnili od otoczenia, zachowali tylko swój narodowy obrządek, zatrzymując w kościele język ormiański, za zwierzchnika swego uważając patrjarchę Eczmiadyńskiego w Armenji.

Stolica apostolska starała się usilnie o zjednoczenie Ormian polskich z Kościołem rzymsko-katolickim. Udało się to jej w XVII wieku po wielu przykrościach i sprzeciwach. Głównymi apostołami byli Teatyni: ks. Alojzy Maria Pidou i ks. Klemens Galamus, wysłani w r. 1664 do Lwowa, gdzie z Torosiewiczem i „starszymi" ormiańskimi nie odrazu poradzić sobie zdołali, w końcu jednak zamierzonego celu dopięli.

Ormianie wogóle odegrali w rozwoju handlu wschodniej ściany Rzeczypospolitej rolę bardzo wybitną, we, ale również polityczne. Handel skupił w ich rękach znaczne fortuny, a ten złoty most ułatwił im koligacje z szlachtą miejscową.

Zwolna monopol handlowy, będący udziałem Ormian, zaczął się powoli zatracać. Ormianin stawał się albo ziemianinem i wówczas zarzucał handel i osiadał w dworze wiejskim, albo też jeśli pozostawał w mieście zlał się całkowicie z ludnością, dzieląc z nią udział w rozmaitych zawodach i rzemiosłach. *S. P.*

Firma „Grakona"

Bydgoska Fabryka Pilników i Narzędzi, Towarzystwo Akcyjne w Bydgoszczy, ul. Marcinkowskiego nr. 7/8,

zawiązała się w roku 1923, a fabryka sama założoną została już przez pana Granobsa w roku 1852. Po zawiązaniu się Towarzystwa Akcyjnego pod firmą „Grakona", Bydgoska Fabryka Pilników i Narzędzi, Tow. Akc., powstała temsamem największa fabryka tego rodzaju w Polsce, a zaopatrzoną jest w najnowsze obrabiarki i urządzenia techniczne.

Jako specjalność wyrabia: **wszelkiego gatunku pilniki i raszple.** — Dzienna produkcja wynosi ca 750 tuzinów pilników, a obecnie ca 200 pracowników. — Oprócz tego **nacina fabryka wszelkie stare pilniki.** — Osobny dział fabryki tworzy **oddział fabrykacji frezerów do ostrzenia noży dyfuzyjnych.** W tymże dziale frezuje się również **stare frezery do noży dyfuzyjnych,** potrzebnych dla cukrowni. Również wyrabia się **wszelkiego rodzaju pilniki, specjalnie potrzebne dla cukrowni i to do ostrzenia noży dyfuzyjnych.** — Fabryka posiada bardzo poważne zamówienia i rozwija się pomyślnie. Prócz stałej klienteli pp. kupców i hurtowników dostarcza firma „Grakona" swoje wyroby wszelkim instytucjom państwowym, jak: Dyrekcjom Kolei Państwowych, Warsztatom Wojskowym etc.

4654 Ostatnie nagrody za dobroć wyrobów:

Rzym 1927 złoty medal, Paryż 1927 złoty medal i „Grand Prix" i Pierwsza Polska Wystawa Wodna, Bydgoszcz 1927. złoty medal.

Odlewy lano-kute

(TEMPERGUSS)

Podkowy wszelkich rozmiarów otwarte i zamknięte. Klucze maszynowe i do wozów. Wszelkie części do maszyn rolniczych i innych. Części do wagonów, kolejek polnych i tramwajów, Ogniwa do łańcuchów „**EWARTA**" i innych i t. d. wykonuje według modeli własnych i dostarczonych wzorów i rysunków, pierwszorzędnej jakości, masowo i pojedyńczo 4233

Odlewnia żelaza lano-kutego

B. KOŁODZIEJCZYK i Ska.

Telefon 6433 **POZNAŃ-GÓRCZYN ul. Sielska 6**

Ważne dla odsprzedawców i pośredników!

Bosch DIENST

Wielki skład wszelkich części składowych do samochodów. Warsztaty reparacyjne dla zapalników (świec) Brosh'a i magnetów. Akumulatory „Warta", reperacja i ładowanie

ALFRED BAUCH

Hurt wszelkich części samochodowych 4650

GENERALNE ZASTĘPSTWO

Robert Bosch T. A.

w Stuttgardzie

Gdańsk, Langermarkt 32.

Telefon 24806, 26020.

OKUCIA BUDOWLANE

MEDAL ZŁOTY — Lwów

mosiężne jak:

KLAMKI pokojowe, wchodowe, bramowe. OLIWY — ZAKRĘTKI, GAŁKI, UCHWYTY do drzwi wachadłowych, LISTOWNIKI, HAKI garderobiane, kuchenne, armatury do piecy oraz wszelkie inne armatury i odlewy mosiężne poleca po cenach bardzo korzystnych

4664t 4664

„METALURGJA", T. z o. p., Poznań

Tel. 21-26, **Strumykowa 19-20.** Tel 19-20

MEDAL ZŁOTY — Lwów

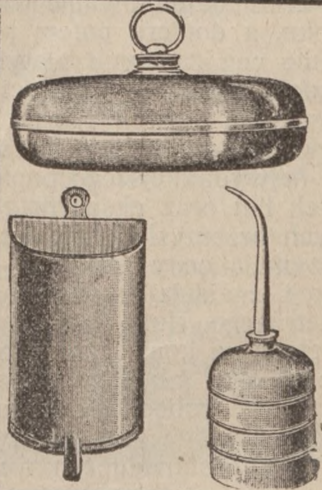
F.T.S.

Wykonuje się wszelkie części, tłoczone z białej, miedzianej, mosiężnej i cynk. blachy

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blaszanych

Fr. Strehlau - Toruń

Telefon nr. 188 5857c **Telefon nr. 188**

Ogrzewacze dla łóżek miedz. i cynk., okrągłe - Irygatory z białej i cynkowanej blachy - Oliwiarki - Blachy do ciasta - Wanny pocynkowane jak: nasiadówki, do kąpania dzieci i do nóg - Sitka do herbaty aluminjowe - Lejki z białej, miedz. i mos. blachy - Bańki do transportu z pocynk. blachy 20, 30, 40, 50 ltr. mocne i słabsze.

do eksporterów obcych i tylko wtedy uwierzą w solidność interesu, gdy towar mają już w rękach. Nie świadczy to jednak bynajmniej o solidności ich samych, przeciwnie w wielu wypadkach eksporterzy bywają narażeni na rozliczne, zupełnie nieuzasadnoine, szykany ze strony tych firm, które wykorzystują tę sytuację, że towar już nadszedł a eksporter jest niemal bezbronny.

Otóż eksporter musi się najczęściej, przynajmniej przy pierwszych kilku wysyłkach, zgodzić na zapłatę dopiero po nadejściu towaru do miejsca przeznaczenia. Aby uniknąć nadużycia ze strony odbiorcy powinien żądać otwarcia nieodwołalnej akredytywy na pełną sumę faktury w jakimś znanym sobie banku. Wtórnik listu przewozowego (wraz z polisą ubezpieczeniową) musi być wtedy przesłany wprost do tego banku, który go wyda kupującemu, gdy ten oświadczy gotowość przejęcia towaru. Należytość akredytowana pozostaje do dyspozycji eksportera.

Dalszym stopniem rozwijających się pomyślnie stosunków pomiędzy eksporterem a firmą zagraniczną może być otwarcie akredytywy pełnej lub przynajmniej częściowej w banku jakimś w Gdańsku lub nawet w Polsce, na podstawie której suma akredytowana może być wpłaconą eksporterowi już za przedłożeniem dowodu załadowania na okręt względnie dowodu przejścia towaru przez granicę polską. Wielkim sukcesem dla eksportera będzie otwarcie akredytywy dopuszczającej wypłatę należności już na podstawie dowodu załadowania towaru do wagonu.

Pewne firmy zagraniczne, lepiej się już orjentujące w stosunkach polskich, wysyłają swoich przedstawicieli do Polski, aby na miejscu wyławiali towar, zawierali umowy, odbierali towar przy załadowaniu i wypłacali należności. W tych wypadkach odpada dla obu stron cały szereg trudności.

Niekiedy przyjeżdża taki przedstawiciel tylko po to, aby odebrać towar bądź przy załadowaniu na granicy polskiej lub niemieckiej, bądź wreszcie w Gdańsku. Dzieje się to najczęściej odnośnie do ziemniaków, jaj, żywych gęsi i t. d.

Korzyści tego rodzaju traktowania sprawy są jak widzimy z tego, warte zastosowania.

Witold Skalski.

Syndykat Polskich Hut Żelaznych w roku 1926.

II.

Celem zupełnego opanowania rynku, Syndykat dążył:

1. do uporządkowania warunków kredytowych dla wykluczenia możliwie wszelkiego ryzyka;

2. do uporządkowania wewnętrznego rynku zbytu przez zorganizowanie odbiorców.

W tym celu podzielono odbiorców na trzy kategorje, a mianowicie: na wielkich i powszechnie znanych stałych odbiorców, na mniejszych odbiorców, mających jednakże hurtowne składy oraz na wszystkich innych odbiorców. Dzięki temu podziałowi, osiągnął Syndykat właśnie tak świetne rezultaty. Opierając się bowiem na najdokładniejszej znajomości klienteli, prowadził Syndykat politykę swoją w ten sposób, że mimo daleko idących rygorów wobec nielojalnych odbiorców, nie wywołał wrogiego nastroju przeciwko sobie, lecz przeciwnie, odbiorcy jego z bardzo nielicznemi wyjątkami uważają działalność i istnienie Syndykatu za podstawę ich własnego powodzenia.

Polityka cen jest probierzem dla każdego kartelu i syndykatu; pod tym względem należy podnieść, że Syndykat przez zredukowanie kosztów handlowych i uporządkowanie warunków kredytowych na rynku, a dopiero potem przez odpowiednie utrzymanie cen zapewnił nietylko skartelizowanym zakładom normalne korzyści, lecz oddziałał również korzystnie i niwelująco na całokształt naszej gospodarki. Nie należy jednak zapominać, że konieczność jak najwydatniejszego poparcia wysiłków eksportowych hut oraz eksportu gotowych wyrobów żelaznych przemysłu wytwórczego, przy którym huty otrzymują ceny niższe od kosztów własnych produkcji, znajduje rekompensatę w cenach rynku wewnętrznego. Huty nasze muszą eksportować tak ze względu na konieczność zatrudnienia pewnej liczby robotników, jak i na udział w międzynarodowych kartelach, wobec których huty nasze muszą się wykazać rzeczywiście eksportowanemi kontyngentami. Przy ustalaniu cen wewnętrznych musiano się z temi względami liczyć, gdyż straty poniesione na eksporcie musiano z konieczności wyrównywać przez odpowiednią cenę w kraju.

Nie wolno pominąć znacznych ofiar, jakie poniosły huty dla poparcia dążeń rządu do stabilizacji naszych stosunków gospodarczych. Od maja 1926 do końca ubiegłego roku podrożały wszystkie czynniki kalkulacyjne, a najjaskrawiej te pozycje, które bądź bezpośrednio reguluje rząd, bądź które stoją pod decydującym wpływem czynników rządowych. I tak podrożały:

a) przewozy kolejowe o 20—30 proc.;
b) złom żelazny (nawet dostarczany przez koleje państwowe) o 100 proc.,
c) płace robotnicze o 20—30 proc.,
d) podatki bezpośrednie o 10 proc. itd.

Również znacznie wzrosły ceny węgla z rudy żelaznej. Mimo to, cena sprzedaży żelaza pozostała niezmieniona.

W ten sposób odegrał Syndykat rolę czynnika równoważącego, dzięki któremu rząd potrafił łatwiej normować warunki w całej branży metalowej i przeszkodzić dowolnemu stosowaniu cen. Taka idea Syndykatu, idąca po linji jego własnej polityki, zasługuje bezwzględnie na uznanie i poparcie.

Rozwój Syndykatu obrazują doskonale kwoty dokonanych obrotów; obroty te sięgały w styczniu wysokości 1.340 tysięcy (liczby okrągłe), a w następnych miesiącach rosły jeszcze bardziej, dochodząc w grudniu zeszłego roku do sumy 14.185 tysięcy zł (liczby okrągłe). Wzrost jest zatem 10-krotny.

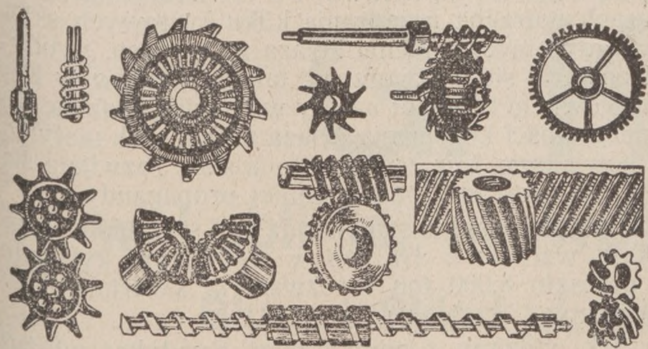
Również ważną rolę odegrał Syndykat w organizacji handlu żelazem. Sytuacja, jaką zastał syndykat na tem polu w chwili jego zawiązania się, była wprost rozpaczliwą. Trzy największe huty miały trzy własne na szeroką skalę rozbudowane firmy sprzedaży, a wszystkie inne posiadały niemal w każdem większem mieście zastępców i komisjonerów. Obok tych handlarzy t. zw. pierwszej ręki, zwalczających się wzajemnie najostrzejszemi środkami, stał tradycyjnie znany hurtowny handel żelaza, zniechę-

FABRYKA MASZYN I APARATÓW

ANTONI WIECZOREK

Poznań, ul. Marcelińska 6.

Telefon 6878.

Wykonuje wszelkie części do maszyn precyzyjnych wedle nadesłanych wzorów lub rysunków.

Specjalność: 3309

części do wirówek i kółka zębowe do samochodów.

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE

i DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

BECZKI ŻELAZNE

malowane i ocynkowane od 100 — 620 ltr.

zawsze na składzie

TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

Tel. 247-54, 221-44 **WARSZAWA,** Galerja Luxenburga 61

4580

Prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy"

Dom Handlowy

ANTONI BERNHARD

Poznań	Łódź
W. Garbary 18	ul. Andrzeja 7
Tel. 12-59	Tel. 901

Poleca z własnych składów oraz z reprezentowanych fabryk hut i kopalń dla **PRZEMYSŁU, HURTOWNIKÓW i KOLEJNICTWA.**

ŻELAZO - bednarkę - belki - szyny - **BLACHĘ**

RURY - kotłowe, gazowe czarne i ocynkowane i wszelkie inne.

ŻELAZO CIĄGNIONE na gorąco i zimno.

STAL RESOROWĄ płaską i żłobkowaną

ODLEWY STALOWE w/g wszelkich modeli

AKCESORJA KOLEJOWE -- KOLEJKI WĄSKOTOROWE

KONSTRUKCJE ŻELAZNE w/g podanych lub własnych projektów

GWOŹDZIE - nity - wkrętki - żelazne, miedziane i mosiężne.

DRUTY wszelkiego rodzaju i grubości żelazne i stalowe.

SPRĘŻYNY MEBLOWE.

LINY STALOWE dla Przemysłu i Rolnictwa

ŁAŃCUCHY „ „ „

SZPADLE - łopaty, kopacze, dziabki, **WIDŁY** do wszelkich produktów.

APARATY DO SPAWANIA - wytwornice, palniki do spawania i cięcia, wentyle redukcyjne, **TLEN** i wszelkie akcesorja.

WĘGIEL wysoko koloryczny **KOPALŃ**

RENARD i REDEN.

4581

cony do pracy chaosem i walką konkurencyjną samych hut, którego jednak inflacja i kryzys poinflacyjny tylko nieznacznie dotknęły. Natomiast wyrosła falanga mniejszych hurtownych kupców żelaza, którym tak własne firmy hut, jak i ich zastępcy, poprostu pchali żelazo, bez względu na obligo odbiorcy. Pozatem istniała cała chmara pośredników, którzy odegrali bardziej destrukcyjną rolę, którzy, nie utrzymując żadnych składów, lecz żyjąc tylko z pośrednictwa lub, co gorzej, z nieuczciwego wykorzystywania walki konkurencyjnej hut, wszelkiemi możliwemi sposobami rujnowali swych dostawców i siebie wzajemnie.

Zdawało się, że wybrnięcie z tego chaosu jest rzeczą niemożliwą. Uporządkowanie handlu żelazem wziął Syndykat na siebie i musiał przedewszystkiem wykluczyć z rynku żelaznego wszystkich spekulantów, którzy tylko okazyjnie handlowali żelazem i głównie przyczyniali się do dezorganizowania rynku wewnętrznego. W tym celu ustanowiono już w styczniu 1926 r. listy odbiorców hut. Z list tych następnie powykreślano wszystkich tych kupców, którzy przez nieuczciwe prowadzenie handlu narazili huty na straty.

Dobre strony tego energicznego wystąpienia okazały się niebawem w nadzwyczaj szybko postępującej organizacji odbiorców. Na rynku pozostali bowiem tylko starzy hurtownicy, mniejsi składnicy hurtowni oraz firmy własne hut i zastępcy, a uregulowanie ich stosunku do Syndykatu stało się już rzeczą łatwiejszą i wykonalną.

O ile chodzi o Gdańsk, Syndykat zdał sobie sprawę z tego, że będzie mógł opanować rynek gdański wtedy, gdy przystosuje się do indywidualnych właściwości tego rynku. Na zasadzie tej świadomości zrzeszone w Syndykacie huty uchwaliły, że stoczniom gdańskim oferować będą ceny konkurencyjne niemieckie, aby w miarę możności nie dopuszczać do sprowadzania materjału z Niemiec.

Wreszcie Syndykat, widząc, że Kresy Wschodnie są minimalnym konsumentem wyrobów żelaznych, zajął się tą sprawą. Po stwierdzeniu, że na Kresach potrzeba urządzenia kilku hurtowych składów, gdyż nigdzie niema żelaza na miejscu, Syndykat postarał się o utworzenie takich składów w Kowlu, Równem i Lidzie; należy więc mieć nadzieję, że w przyszłości konsumcja żelaza na Kresach nietylko się powiększy, lecz że będzie ona stale rozwijała się przy zastosowaniu odpowiedniej propagandy.

Dotychczas konsumcja dzięki staraniom syndykatu wzrosła z 375 ton w pierwszym kwartale na przeszło 8.000 ton w czwartym kwartale roku ubiegłego.

Jak widzimy z powyższego, Syndykat włożył ogrom pracy i zdobył wielkie zasługi około uporządkowania handlu żelazem w Polsce i stabilizacji naszego życia gospodarczego; konieczność jego istnienia udowadniają najlepiej przytoczone liczby obrotowe. Praca jednak ograniczyła się tylko do rynku wewnętrznego. Należy jednak życzyć sobie, ażeby z chwilą przystąpienia Polski do międzynarodowego kartelu stalowego i na polu organizacji handlu żelazem polskiem na rynkach zagranicznych Syndykat Polskich Hut Żelaznych doszedł do równie znakomitych wyników.

H. Dębicki.

Nieudana akcja.

Udaremniona podwyżka cen ołowiu.

Śledząc ewolucję cen ołowiu na rynku światowym, łatwo można było zauważyć celową akcję przemysłowców amerykańskich, zdążającą do sztucznego podniesienia tychże. Akcja ta chybiła jednakże celu.

Amerykańscy producenci zamierzali doprowadzić ceny ołowiu na rynkach europejskich do poziomu cen amerykańskich, które były o 7 Ł. na tonie wyższe. Gdy bowiem w Londynie notowano za tonę ołowiu 22¾—23 Ł. to w Ameryce płacono już 30 Ł.

Ta drożyzna ołowiu wywołała w Ameryce silną reakcję i wstrzymanie się kupców od kupna, zatem mniejszą konsumcję ołowiu. Zaczęto nawet sprowadzać go z Europy i innych krajów, gdzie ołów był tańszy.

Aby temu zapobiec i ułatwić sobie opanowanie rynków europejskich, postanowili amerykańscy producenci ołowiu wywołać zwyżkę cen na rynkach europejskich. W tym celu podwyższyli w szybkiem tempie na rynku amerykańskim cenę o ca 2½ Ł na tonie, chcąc przez to wywołać haussę w Europie. I nie omylili się. Początkowo ceny europejskie istotnie dość szybko zwyżkowały i podczas gdy 13 lipca r. b. wynosiły $23^{13}/_{16}$ Ł, to 21 lipca osiągnęły już wysokość $24^{3}/_{8}$ Ł. Jednakże już po krótkim czasie sztuczność tej tendencji zwyżkowej została przez europejskich wytwórców i odbiorców przejrzana i dnia 26 sierpnia spadła cena ołowiu na rynku londyńskim do 22 3/3 Ł. Jest to najniższa cena, jaką osiągnął ołów na rynku londyńskim od 1922 roku.

Jedynym wynikiem amerykańskich producentów jest dość silne nasycenie na europejsk. rynku ołowiu.

Obok zakupów uskutecznionych w Ameryce w okresie haussy, które zresztą nie osiągnęły zbyt wysokiego poziomu, działało tu również wzmożone zaofiarowanie ołowiu ze strony firm angielskich. Te, oceniając trafnie sytuację, wyzbywały się chętnie swych zapasów, po względnie wysokiej wówczas cenie. Dodajmy jeszcze do powyższego fakt, iż w okresie przeprowadzania manewru wysłane zostały z Ameryki do Europy znaczniejsze ilości ołowiu do dyspozycji europejskich przedstawicieli, to przekonamy się, że w bliskiej przyszłości na rynku europejskim zapanuje usposobienie spokojne.

Jednocześnie powyższy manewr jest dowodem trudności zbytu, z jakiemi spotykają się amerykańscy producenci. Wywołać to może zniżkę cen na amerykańskim rynku wewnętrznym i zmusić, celem przywrócenia wyższych cen, do ograniczenia produkcji. Należy jednak zauważyć, że ten ostatni środek może się okazać nieskutecznym, ponieważ na zasadzie ustawy antitrustowej, rząd ma prawo nie dopuścić do tego rodzaju podwyższenia cen.

Z powodu pogłosek o ograniczeniu produkcji ołowiu przez f-my australijskie *„Broken Hill Proprietary Co"* i *„Bloc 14 Co"* nastąpiło, (mimo iż powyższe ograniczenie dotyczyć może maksimum 2 000 ton miesięcznie czyli 1,3% produkcji światowej), na rynku ołowianym pewne ożywienie. Ceny podniosły się w Londynie z Ł $22^{3}/_{8}$ do Ł $22^{11}/_{16}$. Gdy jednak wykorzystały huty okoliczność tę dla częściowego zbytu zapasu, notowania osiągnęły dawny swój poziom $22^{3}/_{8}$ Ł za tonę.

— Alb —

FABRYKA MASZYN I KAMIENI MŁYŃSKICH

G. KULIK

w Lublinie, ul. Wesoła 20. Telef. 8-91

Biuro i Skład ul, Zamojska 18. Tel. 7-61

Biuro Sprzedaży Maszyn w Wilnie, ul. Mickiewicza 9. Telef. 12-75 4646

Wszelkie maszyny młyńskie

Projekty i kosztorysy oraz porady techniczne bezpłatnie.

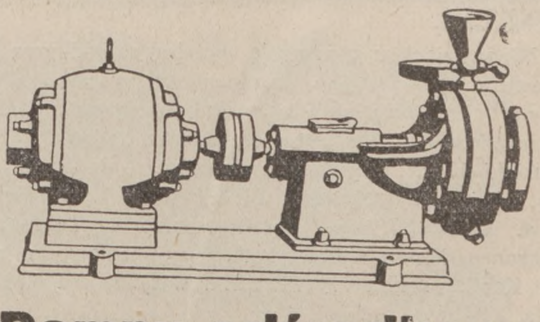
Manometry - Termometry
Pyrometry - Wakummetry

reduktory do gazów, a także naprawy i przeróbki wszelkiego rodzaju aparatów kontrolnych. oraz artykuły masowe fasonowe z różnych metali wykonuje 4040

Fabryka manometrów i warsztaty mechaniczne

J. Łańcucki i Syn

w Sosnowcu, ul. Warszawska 10 - Tel. 29.

Pompy odśrodkowe 3240

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka Maszyn Górniczych, Katowice-Załęże

Z ŻYCIA ZAGRANICY

ANGLJA.

Rozwiązanie kwestji węglowej, stanowiącej dla ogólnej gospodarki krajowej bodaj że najważniejsze zadanie postępuje szczęśliwie naprzód.

„Economist“ z dnia 27. 8. 27 r. podaje wiadomość o nowym kroku naprzód na drodze do uzdrowienia stosunków w angielskiem górnictwie. Nowy związek producentów węglowców Welsh Antracite Collieries Ltd. oddał cały swój handel wewnętrzny i zewnętrzny w ręce znanej węglowej firmy handlowej „Wm. Cory & Son Ltd“.

Z dniem 1 września r. b. 29 czołowych firm angielskich, produkujących stal, rozpoczęło silną akcję konkurencyjną, polegającą na udzielaniu rabatów w wysokości 5 do 7½ st. od tony wszystkim tym odbiorcom, którzy zobowiążą się pracować wyłącznie z angielskimi producentami stali i używać jedynie ich wyrobów. Akcję swoją zwracają przedewszystkiem przeciw przemysłowi kontynentalnemu, jako najgroźniejszemu przeciwnikowi, który wskutek tańszej robocizny, mniejszych świadczeń socjalnych i niższych stawek przewozowych podbija przemysł angielski nietylko na rynkach zagranicznych, ale nawet w Anglji samej. Potwierdza to zwiększający się z roku na rok import stali do Anglji, który w r. 1913 wynosił przeciętnie 34.000 ton na miesiąc, a w r. b. osiągnął 83.000 ton. Wskutek zmniejszonej konsumcji stali krajowej zmniejsza się jej produkcja i stan zatrudnienia w Anglji. Ilość bezrobotnych w angielskim przemyśle stalowym wynosi przeszło 100.000. Wartość importu stali zagran. wzrosła z 14.000.000 Ł w 1923 roku do 50.000.000 Ł w r. b.

Należy zaznaczyć, że zarzut, jakoby wskutek mniejszych świadczeń socjalnych przemysł kontynentalny był w stanie rozwijania wzmożonej konkurencji przeciw wyrobom stalowego przemysłu angielskiego, zbija rzeczoznawca Jean Lescur, profesor uniwersytetu paryskiego, który twierdzi, iż świadczenia socjalne absolutnie nie przeszkadzają rozwojowi ekspansji przemysłu angielskiego, zwraca natomiast uwagę na olbrzymie ciężary podatkowe, wysokie koszty utrzymania i wreszcie na wadliwą organizację przemysłu angielskiego, jako na właściwe źródło jego niepowodzenia. Jeśli chodzi o ten ostatni punkt, to zdaje się, iż świadomość braków organizacyjnych przemysłu angielskiego przeniknęła już do przodujących sfer finansowo-przemysłowych, a wyżej wymieniony krok hut angielskich uważać należy za wstęp do nawiązania ściślejszego porozumienia pomiędzy koncernami stalowemi, które wpłynie dodatnio na reorganizację angielskiego przemysłu stalowego.

AUSTRJA.

W austrjackim przemyśle metalowym odbywa się nowa koncentracja, wywołana upadkiem firmy **„Jakób Neurath“** i rozwiązaniem długoletniego **syndykatu sprzedaży.** Inicjatywę trzyma w swem ręku **„Oesterreichische Boden-Credit Anstald-Mansfeld A. G.“**, która zamierza powołać do życia nowy koncern, obejmujący **Chaudeur Metallwerke A. G., Metallwarenfabrik Leopold Stein, Metallwarenfabrik Hainisch, Spezial Bronzenau, Metall-Walzwerk A. G., Scheidewerke w Amstetten.** Kapitał zakładowy koncernu wynosić ma **6.000.000 szyl. austr.**

Koncern przedsięweźmie racjonalizację produkcji, która skoncentrowana będzie w zakładach w **Oed**, a fabryki w **Adelburgu i Wiedniu** będą unieruchomione. Surowców dostarczać ma nadal firma Mansfeld, która od lat wielu jest głównym dostawcą austrjackiego przemysłu metalowego.

Nowy koncern rozpocznie swoją działalność od 1 października r. b. Nazwa nowego koncernu brzmi: **„Metallwarenfabrik A. G.“.**

Prawdopodobnie niebawem nastąpi utworzenie nowego ogólno-austrjackiego syndykatu sprzedaży wyrobów metalowych.

ITALJA.

Handel zagraniczny w pierwszem półroczu 1927 r., wyłącznie złota i monet, wynosił w tysiącach lirów:

	Styczeń—Czerwiec		Różnica
	rok 1926	rok 1927	
Przywóz	14 260	11 825	— 2 435
Wywóz	8 475	7 970	— 505
Razem . . .	22 735	19 795	2 940

W tymże czasie, jak podaje **„Bollettino di Informazioni Commerciali“** Nr. 33, eksport w głównych pozycjach przedstawiał się następująco w tysiącach lirów:

	r. 1926	r. 1927	różnica
Zwierzęta żywe, środki spożywcze, tytoń	2 074,0	1 999,7	— 74,3
Nasiona, owoce olejne, oliwa i oleje, tłuszcze i t. d.	100,8	195,4	+ 94,6
Wyroby tekstylne	3 776,8	3 287,9	— 488,9
Metale i wyroby metalowe . .	704,5	686,0	— 18,5
Drzewo i wyroby drzewne . .	112,7	99,2	— 13,5
Kamienie i ziemie	282,1	337,9	+ 55,8
Produkty chemiczne, środki lecznicze, garbniki i barwnikl .	330,0	308.5	— 21,5
Różne	1 094,5	1 055,3	— 39,2
Razem :	8 475,4	7 969,5	— 505,5
Metale szlachetne i monety		1.2	+ 1,2
Razem :	8 475,4	7 971,1	— 504,3

JUGOSŁAWJA.

„L'Ere Nouvelle“ donosi z Jugosławji, że ministerstwo rolnictwa wydało rozporządzenie, znoszące cła wwozowe na narzędzia rolnicze, mniejsze maszyny rolnicze oraz na superfosfat i inne nawozy sztuczne, przeznaczone dla potęgowania intensywnej produkcji gospodarczo-rolniczej.

ROSJA SOWIECKA.

W związku z nowym naftociągiem **Grosny-Tuapse** projektowany jest nowy port ładowniczy dla produktów naftowych. Jestto port **Tuapse**, który wyposażony będzie w cztery ładownie nafty i produktów naftowych, zdolnych przeładować rocznie 110 miljonów pudów.

O. E. z dnia 23. VIII. 27 r. pisze, że nowy port był niezbędny, ze względu na wzmagający się eksport nafty i produktów naftowych.

Dotychczas odbywał on się via porty Batum i Noworosyjsk, które są pod wielu względami nieodpowiednie. Brakom tych portów zaradza w poważnej mierze nowy port w **Tuapse.** Do użytku oddany będzie pod koniec października przyszłego roku.

BRAZYLJA.

Ilość motorowych pojazdów obliczono w maju na 121 000, w tem 83 000 samochodów prywatnych, 34 500 ciężarowych i 3500 motocykli. Z tego przypada na stan **São Paulo**

40 209 osobowych i 13 801 samochodów ciężarowych; w **dystrykcie federalnym** jest samochodów osobowych 12 000, ciężarowych 4000, autobusów 300, motocyklów 150, dalej w stanie **Rio Grande do Sul** jest 18 000 pojazdów motorowych, w **Minas Geraes** — 11 000, w **Pernambuco** — 4000, **Rio** — 4000 **Parana** — 3000, **Bahia** — 3000, **Santa Catharina** — 1000, **Esqisito Santo** — 1000, **Goyaz** — 5000, **Matto Grosso** — 500.

W roku 1926 wprowadzono 31 725 pojazdów; 25 000 z nich przeszło przez port **Santos.** Z tych 16 703 samochodów osobowych i 5886 ciężarowych sprowadzono ze Stan. Zjedn. Am. Półn. Do końca kwietnia pertraktowano z agentami 55 różnych firm: 39 z Am. Półn., 16 z Europy, między temi tylko 2 angielskich.

AFRYKA POŁUDNIOWO - ZACHODNIA.

Wychodząca w **Windluk-Allgemeine Zeitung** pod datą 25 lipca r. b. pisze o południowo-zachodniem górnictwie afrykańskiem, że w roku 1926 eksploatowanych było wpisanych pól minerałów szlachetnych 705, a zwyczajnych 917.

Poszukiwania i określenia pól złotonośnych oraz złóż cyny pomnożyły się.

Odkrycia złóż błyszczku ołowiu i guana są dalej prowadzone.

W okręgach **Keetmanshoop, Betania, Gibeon,** a częściowo i **Gobabis** zaniechano poszukiwań węgla i nafty.

Spółka naftowa musiała zamknąć pierwszy szyb przy Berseba.

W roku sprawozdawczym wydobyto: **683 801 karatów diamentów;** sprzedano zaś 726 808 karatów po 56.42 sh. za karat; za ogólną sumę 2 050 688 £; **rudy miedzianej 119 923 ton;** z tej ilości eksportowano 49 942 ton za ogólną sumę 58 000 £; **wanadu** ton 2321 — wartości 120 7000 £; kruszcu wanadu wywieziono ton 1130 za 58 000 £; **cyny 187.5 ton,** wartości 37 000 £. — wywieziono: 198.8 ton za 39 500 £; **ołowiu** 143.4 ton — wartości 3000 £, żelaza 17 587 ton i guana 96 ton.

Dochody państwa z górnictwa doszły do sumy 227 253 £.

J. Taberski.

O bardzo pożytecznej i potrzebnej instytucji wychowawczej słów kilka.

Szkoła rzemieślniczo-przemysłowa im. S. Syroczyńskiego w Lublinie... Jak skromne były jej początki... Cześć zacnym fundatorom arcypożytecznego dzieła... Szkoła jako zakład przemysłowy i czynne warsztaty pracy... Co one produkują... Dziś byt tego zakładu wychowawczego jest już stanowczo ugruntowany...

Jedną z większych szkół rzemieślniczych na terenie wojew. Lubelskiego jest Szkoła rzemieślniczo-przemysłowa im. S. Syroczyńskiego w Lublinie.

Jest to szkoła dzienna normalnego typu z trzyletniem trwaniem nauki, mająca za zadanie wykształcać samodzielnych rzemieślników-metalowców.

Historja tej szkoły jest żywem świadectwem tego, jak ziarno, przez siewców wielkiego serca i umysłu rzucone, w osobach ś. p. małżonków Syroczyńskich oraz obywateli ziemskich pp. S. Śliwińskiego i S. Wessla wydaje zawsze piękny plon.

Szkoła ta bowiem przez wspomniane osoby ufundowana była w r. 1914-15 jako skromna, mała szkoła ślusarska i przetrwawszy w początku swego istnienia zawieruchę wojny światowej, rozwijała się szybko i w latach ostatnich kształciła już pokaźną liczbę 300 uczniów.

Warsztaty tej szkoły, stanowiące jądro każdej szkoły rzemieślniczej, są najbardziej zasobnemi z pośród innych warsztatów szkolnych w tej połaci kraju, mają bowiem oddziały ślusarski, mechaniczny, kowalski, odlewniczy i modelarski, zaopatrzone w niezbędne maszyny i urządzenia.

Dwa ostatnie działy, t. j. odlewnictwo żeliwne i modelarstwo zorganizowano w roku ubiegłym, mając na względzie dostarczenie przemysłowi miejscowemu inteligentnych odlewników i modelarzy, których brak daje się wciąż ogromnie odczuwać.

Warsztaty tej szkoły są prowadzone na wzór zakładu przemysłowego, a to w tym celu, aby stworzyć dla uczniów takie warunki pracy, jakie znajdą później w pracy zawodowej. W ten sposób uczeń, kończący szkołę i przystępujący do pracy zarobkowej, nie ma żadnych w tym względzie niespodzianek, ponieważ jest czynnie doskonale przygotowany do pełnienia obowiązków zawodowych w danym warsztacie pracy.

Praca uczniów odbywa się w ten sposób, że połowę dnia t. j. 4 godziny uczniowie I-ej klasy spędzają na lekcjach, drugą zaś połowę przy pracy warsztatowej. W klasach II-giej i III-ciej praca warsztatowa trwa coraz dłużej przy mniejszej ilości lekcyj.

W warsztatach uczniowie wyrabiają wyłącznie przedmioty użyteczne i muszą przytem ściśle przestrzegać czasu wyznaczonego im przez instruktorów. Uczniowie trzeciej klasy mają wyznaczony do każdej roboty taki sam zakres pracy, jak rzemieślnik wykwalifikowany.

Jako specjalność warsztaty wyrabiają pompy studzienne wszelkich typów i wymiarów, ręczne i do napędu mechanicznego, wentyle na parę i wodę do 250 mm, pozatem wszelkie artykuły w zakresie fachu metalowego.

Kandydaci do szkoły przyjmowani są z przygotowaniem 6—7 oddziałów szkoły powszechnej w wieku lat 14 do 17. Koszt nauki wynosi 150 zł rocznie.

Środki na utrzymanie swoje czerpie szkoła z zapomóg samorządów miejscowych i Min. W. R. i O. P. Szczególnie wydatnie popiera szkołę Sejmik Lubelski oraz Min. W. R. i O. P., to ostatnie przeznacza rok rocznie poważne kwoty specjalnie na cele inwestycyjne, w znacznej też części budżet szkoły pokrywa się ze sprzedaży wyrobów uczniów.

Amicus.

Polecamy naszą specjalność

Motory ropowe

najnowszej konstrukcji 5-6 K M.
stałe i przewoźne 4656

Imadła równoległe

suportowe o szerokości szczęk
60. 80. 100. 120 140. 150. 180 m/m.

Imadła maszynowe

o szerokości szczęk
80. 120. 150. 200. m/m.

Piły mechaniczne do rżnięcia żelaza

dla piłek 12 cali długość.

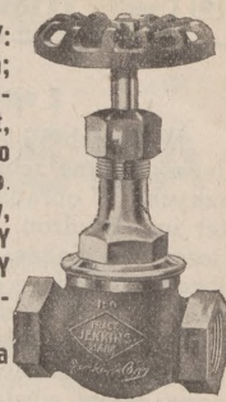
Prosimy żądać ofertę

„MOTOR POLSKI“

Tow. Akc. Żnin

Telefon 82. Adr. telegr. „Motor“

Armaturę

do pary, wody, gazu, i t. d. RURY: kotłowe, gazowe i łączniki do nich; PŁYTY USZCZELNIAJĄCE: Klingerit, Moorit, gumowe z przekładkami, azbest, tekturę techn. itd. SZCZELIWA: do kotłów, maszyn parowych i pomp. WĘŻE GUMOWE i METALOWE do pary, wody itd. SMAROWNICE, INZEKTORY Restartinga ODWADNIACZE, POMPY SKRZYDŁOWE: podwójnego i poczwórnego działania oraz wszelkie inne. PASY TRANSMISYJNE: skórzane, balata i z sierści wielbłądziej. NARZĘDZIA, TYGLE, MORGANA, ŻARÓWKI,

poleca ze składu 4663

ADOLF RICHTER

Biura Techniczne:

WARSZAWA, RYMARSKA 10, — Telefon 10-81 i 86-80.
Ł Ó D Ź, PRZEJAZD 20, — „ 3-80.

Przy wszelkich korespondencjach z firmami
prosimy zawsze powoływać się na
„Rynek Metalowy i Maszynowy“.

Ant. Adler

Fabryka maszyn

w Niedergrund pod Warnsdorf Č. S. R.

Wyrabia i dostarcza po cenach kosztu:

a) Maszyny dla piekarń:
Specjalność: wyrabiarki ciasta, patent Adler.

b) Maszyny dla cukierni:
Jedno- i dwuramiennych maszyn do bicia śmietany, trójwalcówek, (mieszadeł, melanżerek), niedoścignionej konstrukcji.

c) Maszyny dla fabryk farb i przemysłu chemicznego:
Mieszadła, trójwalcówki pierwszorzędnej jakości.

—o—

Uprasza się o zwiedzenie stoiska nr. 1096 Hali Maszyn, Targów Wschodn. we Lwowie. 4660

Tow. Akc.

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO

w POLSCE

Radomsko

Adres telegraf.: „Metal“. Telefon nr. 22.

WYRABIA:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, drut miedziowany, drut kolczasty.
GWOŹDZIE wszelkiego rodzaju, sprężyny meblowe, nity żelazne i miedziane.
LINY z drutu stalowego o wysokiej wytrzymałości do wszelkiego użytku. 4658t
ŚRUBY i wkrętki do mebli, podkładki, wkrętki do drzewa żel. i mosiężne, wkrętki kute, śruby jasne do metali.
ŁOPATY i szpadle wszelkich kształtów i gatunków z trzonkami lub bez.
WIDŁY stalowe. 2984
KONSTRUKCJE ŻELAZNE, jako to: dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, kolejki, przenośne zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany, szkielety wież kościelnych, taczki żelazne i t. d.

Wiadomości drobne.

Z syndykatów hut żelaznych.

W dniach 6 i 7 bm. odbyło się w Warszawie zwykłe miesięczne zebranie członków Syndykatu Hut Żelaznych. W obradach, którym przewodniczył b. minister inż. Kiedroń, uczestniczyli pp. gen. dyr. Scherf, Cieszyński, Sabas, Zaleski, Słubicki, Albert i Balcer. Obradom poddano cały szereg żywotnych spraw bieżących. Wśród uchwał należy wyróżnić decyzję o przyłączeniu do syndykatu eksportu, załatwianego dotychczas przez poszczególne huty samodzielnie. Postanowiono zatem wysłać przedstawicieli syndykatu do Drezna na obrady, które odbędą się w dniach 16 i 17 b. m. celem konferowania z przedstawicielami syndykatów Austrji, Czechosłowacji i Węgier w sprawie przedłużenia terminu umowy o ochronie terytorjalnej. Powzięto również uchwałę o wzięciu udziału w posiedzeniu komisji Międzynarodowego Kartelu, które odbędzie się w Luksemburgu w dniu 28 bm.

Ze Związku Hut Żelaznych w Polsce.

W środę, 7 bm. odbyło się posiedzenie członków Związku Hut Żelaznych, na którem omawiano między innemi sprawę uczestnictwa w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w roku 1929. Z innych spraw poddano dyskusji zagadnienie normalizacji stali i żelaza, jak również naukowej organizacji pracy w hutach.

Z międzynarodowego kartelu stalowego.

Huty niemieckie będą zmuszone do zapłacenia, w związku z nadprodukcją stali za drugi kwartał r. b. w wysokości 833 000 — tytułem kary konwencjonalnej — Ł 332 000. Luksemburg i Belgja również przekroczyły umówiony kontyngent; Belgja wyprodukowała więcej o 75 750 ton, co pociąga za sobą karę konwencjonalną w wysokości Ł 60 000. Wielkie Księstwo Luksemburskie zaś przy nadprodukcji 12 300 ton zapłacić będzie musiało Ł 9 8000. Francja nie doprodukowała 13 proc. przyznanego kontyngentu, wytwarzając tylko 1 922 000 ton stali, kiedy zgodnie z obowiązującą umową miała prawo wyprodukowania 2 283 000 ton.

Spis wystawców na VII Międzynarodowych Targach Wschodnich branży metalowej i budowlanej.

AGRAFKI STALOWE.

„Multum" Zakłady Przemysłowe, Ska z ogr. odp., Kraków, Sołtyka 19.

AKUMULATORY.

Bukowiecki Leonard, inż. Lwów, Nabielaka 21.

Danziger Elemente-Werke, G. m. b. H., Heinrich Maske, Gdańsk, Elisabethkirchengasse 9-11.

„Ergs", Pierwsza krajowa fabryka akumulatorów, Warszawa, Elektoralna 10.

Hagen Gottfried, A. G., Köln-Kalk (Niemcy).

„Tudor" systemu Zakłady akumulatorowe, S. A., Warszawa, Złota 35.

„Wulkan", Ska z ogr. odp., Lwów, Pasaż Mikolascha.

ALUMINJOWE WYROBY.

Czapski J. i J. Suczyński, Fabryka wyrobów aluminjowych, Warszawa, Marszałkowska 95/17.

AMUNICJA.

„Pocisk", Zakłady amunicyjne, S. A., Warszawa, Mińska 29.

„Steyr-Pezet", Przedsiębiorstwo handlowo-przemysłowe, Ska z ogr. odp., Lwów, Akademicka 23.

APARATY DO GOLENIA.

„Artes" Dom maszyn, P. i A. Schreier, Stanisławów, Sapieżyńska 10.

Auto Strop Safety Razor Comp. Ltd., Londyn.

Feder S., Lwów, Sykstuska 7.

APARATY DO KONSERWACJI KAWY.

Kadernożka Jan, Lwów, Rutowskiego 11.

Jerabek Karl, Praga, VII, Rohanska 894.

APARATY DO SPAWANIA.

„Perun", Francuskie Towarzystwo Akcyjne, Fabryka aparatów i przyrządów do spawania metali, Warszawa, Wspólna 59.

„Wex", Aktiebolaget, Sztokholm, oddział Warszawa, Piękna 5.

Zaczkowski J. i St. Dubiński, Zakłady dla przemysłu metalowego, Lwów, Murarska 19.

APARATY DO SPRZĄTANIA I CZYSZCZENIA PODŁÓG.

Hauswirtschaftsmaschinen - Gesellschaft, Berlin, W. 65 Kleiststrasse 15.

Kisiel I., Bielsko, Wzgórze 20.

Kranz Henryk, Lwów, Gródecka 69.

Toldi & Veger, aparaty do sprzątania „Tip-Top", Wiedeń VIII, Josefstädterstrasse.

APARATY NAFTOWO - GAZOWE.

„Opal", Petroleum-Apparatefabrik G. m. b. H. Wiedeń, III, Hintere Zollamtstrasse 5, oddział Kraków, Mikołajska 32.

BATERJE.

„Energos", Fabryka elementów galwanicznych (ogniw), Warszawa, Elektoralna 14.

Korolczuk Tadeusz, Lwów, Zygmuntowska 5.

Muszyński J. Inż., Fabryka elementów elektrycznych, Kraków, Szlak 51.

Tomaszewski W. i Ska, Fabryka elementów i bateryj, Poznań, Wenecjańska 6.

„Tytan", Fabryka aparatów i elementów, Bronisław Rejchman, Warszawa, Tamka 14.

„Wulkan", Ska z ogr. odp., Lwów, Pasaż Mikolascha.

BLACHA.

Śląskie Kopalnie i Cynkownie, S. A. Katowice.

BLASZANE WYROBY.

„Blachocynk", Fabryka wyrobów blaszanych i cynkownie, Ska z ogr. odp., Katowice, Moniuszki 2.

Industrie- u. Blechwaren-Werke A. G., Gdańsk.

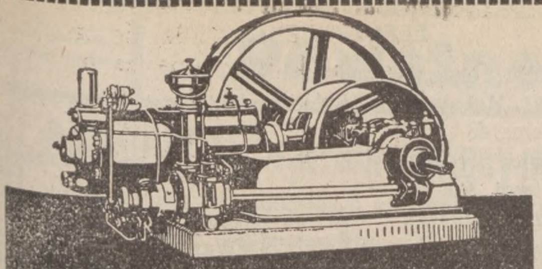
„Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha.

BROŃZY.

„Bronzomar", Wytwórnia galanterji bronzowej i metalowej, Ska z ogr. odp., Warszawa, Długa 55.

Herszberg Feliks, Fabryka wyrobów z metali, bronzu i marmuru, Warszawa, Tłomackie 3.

Mirowski Julian, Fabryka wyrobów z bronzu i srebra, Warszawa, Ś-tokrzyska 41,

KÖRTING
DIESEL-MOTOR
BEZ KOMPRESORA
6 do 1000 koni siły stojące i leżące typy

MOTORY

na ropę i gaz. Części do motorów.
Injektory i zwilżacze do powietrza 4617

MOTORY DIESL'A

są najtańszą siłą napędową.

Wyłączny przedstawiciel firmy Körting A. G., Körtingsdorf
„ELIBOR" Spółka Akc. Handl. Przemysł.
Ł. J. BORKOWSKI, POZNAŃ, ul. Gąsiorowskich 6.
Telefony 6366—6266. Telefony 6366—6265.

POMPY RÓŻNEGO RODZAJU

do zapędu ręcznego, maneżem i mechanicznego, do studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien
zwykłych i artezyjskich

J. Kopczyński i Sp.

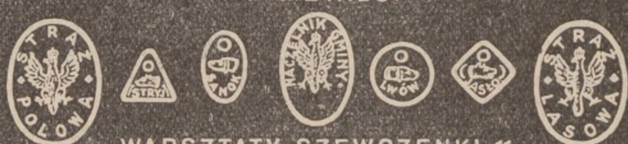
Poznań, ul. Łazarska 30
Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien
ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
ul. Dworcowa nr. 46. 3017

ANDRZEJ BERLIŃSKI

WYTWÓRNIA WYROBÓW METALOWYCH
LWÓW, SŁOWACKIEGO 4.

WYRABIA: ZNACZKI DLA PSÓW, ODZNAKI DLA WSZELKICH STRAŻY: POLOWEJ, LASOWEJ ITP. TABLICE ORJENTACYJNE DLA GMIN, DROGOWSKAZY ORAZ WSZELKIE ODZNAKI TŁOCZONE W METALU.

WARSZTATY SZEWCZENKI 11.

Znak CYNKOWNIA WARSZAWSKA fabryczny

Firma egzystuje od roku 1905

CYNKOWNIA WARSZAWSKA

(właśc.: Inż. T. Rapacki i Z. Święcicki)
w Warszawie, ul. Boduena 3, tel. 52-07, 52-77, 53-07

poleca:

Blachę żelazną cynkowaną
w gatunku najwyższym różnych wymiarów i grubości

Tłoczoną dachówkę blaszaną cynkowaną,
Akcesorja dachowe żelazne cynkowane,
Parniki do kartofli i paszy, kubły, kociołki do bielizny, wanienki do zmywania naczyń, wanny kąpielowe i inne wyroby żelazne cynkowane.

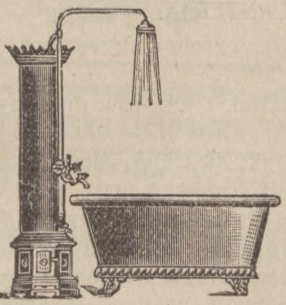
Przyjmuje do ocynkowania różne przedmioty żelazne.

BLACHĄ ŻELAZNĄ CYNKOWANĄ wyrobu Cynkowni Warszawskiej pokryto około 30.000 budynków w Polsce.

4604

A. STANEK

Specjalna fabryka pieców i wanien kąpielowych wszelk. rodzaju.

4044

Poznań

ul. Małe Garbary 7 a.
Telef. 33-50. Zał. w r. 1902

4644t Przy zapotrzebowaniu proszę zażądać oferty.

Rączkowski, Kemnitz i S-ka

dawn. WEIDLICH & BERTHOLD

BYDGOSZCZ

Telefon 265 Dworcowa 22-23 Telefon 265

WYKONUJE: **Ogrzewanie centralne domów, fabryk, hal, mieszkań od 2 pokoi w zwyż,** wodociągi łaźnie, łazienki, urządzenia do grzania wody, kanalizacje urządzenia sanitarne, instalacje pary, gazu, izolacje przewodów. 4499

Warsztat reperacyjny. Magazyny.

PROJEKTY I KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

CEGŁY.

Pomorskie Zakłady Ceramiczne. Tow. Akc. dawn. Max Falek & Co, Cegielnia i mechaniczna fabryka dachówek, Grudziądz, Tuszewska Grobla 57.

Skarbkowa hr. Felicja, Zarząd dóbr i zakładów przemysłowych Rudki, Fabryka cegieł, dachówek, drenów oraz pustaków do stopów, Rudki (wojew. lwowskie).

CERAMICZNE WYROBY.

Broszkiewicz J., Wytwórnia ceramiczna, Kuty (wojew. stanisławowskie).

Granzow K., Kawenczyńskie Zakłady Ceramiczne, Warszawa, Ceglana 7.

„Pilot“, Dom Handlowy i techniczny, Ska z ogr. odp., Lwów, Batorego 4.

Patronat Krajowy Rękodzieł i Drobnego Przemysłu (Wydział Samorządowy).

„Skawina“, Fabryka wyrobów szamotowych i fajansowych, Skawina.

CYNK.

Apermann Rudolf, Lwów, Łyczakowska 19-a.

Śląskie Kopalnie i Cynkownie, S. A., Katowice.

The Henckel v. Donnersmarck-Beuthen Estates Ltd., Tarnowskie Góry (Śląsk).

DACHÓWKI.

Pomorskie Zakłady Ceramiczne, Tow. Akc., dawn. Max Falek & Co., Cegielnia mechaniczna i fabryka dachówek, Grudziądz, Tuszewska Grobla 57.

Skarbkowa hr. Felicja, Zarząd dóbr i zakładów przemysłowych Rudki, Fabryka cegieł, dachówek, drenów oraz pustaków, Rudki (wojew. lwowskie).

DRUTY.

Heermann Draht-Isolierwerk. Hohenlimburg Westf. (Niemcy)

„Universum“, Spółka techniczno-handlowa, Lwów, Gródecka 47.

DRZEWNA GALANTERJA.

Dewdiuk Wasyl, Pracownia art. wyrobów drzewnych, Kosów. (wojew. stanisławowskie).

Garbacki M., Wytwórnia zabawek i towarów drzewnych, Leżajsk.

Kaempf Roman W. inż., Fabryka beczułek, Nowojowa p. Nowy Sącz, właśc. „Patent Lankoff“, Lwów, 3 maja 19.

Patronat Krajowy Rękodzieł i Drobnego Przemysłu (Wydział Samorządowy), Lwów.

„Snycerpol“, Fabryka wyrobów drzewno-galanteryjnych, Jakób Wajcblum, Warszawa, Stawki 19.

Studnicki Teofil, Pracownia art.-rzeźbiarska i wyrobów galanteryjno-drzewnych, Zakopane, Kościeliska 69.

Świderski S., Pracownie koszykarskie i galanterji drzewnej Zubrza (wojew. lwowskie).

DYBLE STALOWE.

„Metal“, Ska z ogr. odp., inż. Gustaw Willimek, Fabryka wyrobów metalowych, Grudziądz, Sienkiewicza 27.

„Zwój“, Fabryka dybli stalowych i śrubek, Poznań, Kwiatowa 16.

DZWONY.

Felczyńscy Bracia, Fabryka dzwonów, Ska z ogr. odp., Kałusz i Przemyśl.

Schwabe Karol, Odlewnia dzwonów, Biała (Śląsk).

DŹWIGI.

„Siła“, Warszawska fabryka maszyn windowych, inż. M. Feingold i M. Lewito, Warszawa, Chłodna 5.

ELEKTROTECHNICZNE ARTYKUŁY I APARATY ELEKTRYCZNE.

Ahler F. W. Söhne, Berlin Hasenheide 5-6.

Bajkowski Maksymiljan, Składy elektrotechniczne, Warszawa, Chmielna 43.

„Czechowice“, Spółka Akc. dla przemysłu elektrycznego, Czechowice (woj. śląskie).

Dunin inż. i Zieliński, Lwów, pl. Bernardyński 11.

„Elektrolux“, Sztokholm, oddział Warszawa — Lwów 3 Maja 19.

„Elektron“ S. A., Lwów, 29 Listopada 97.

Ellinger & Heisler, Dorfhain (Niemcy).

Hausmann E., Skład artykułów elektrotechnicznych i radjowych, właśc. Hausmann i Kuttin, Lwów, pasaż Hausmanna 6.

„Jacobus“, Fabryka wyrobów elektrycznych i żyrandoli, Jakób Goldberg, Warszawa Nalewki 34.

Fabryka kabli, S. A., Kraków, Stolarska 9.

Luth & Rosens, Elektriska Aktiebolag, Sztokholm.

Panzer B., Biuro i skład materjałów elektrycznych, Lwów, Kopernika 10.

Polskie Towarzystwo dla handlu z Francją, Ska z ogr. odp., Warszawa, ks. Skorupki 8.

Société Industrielle de Téléphones, Paryż.

„Tungsram“, Szwajcarska Spółka Elektryczna, Warszawa, Sienkiewicza 3.

„Universum“, Spółka techniczno-handlowa, Lwów, Gródecka 47.

Warszawska fabryka izolacyj korkowych, Ska z ogr. odp., Warszawa, Żórawia 23.

„Wex“, Aktiebolaget, Sztokholm, oddział Warszawa, Piękna 5.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Poważne źródła dostawcze

„RADIOPHONE" spiralne anteny pokojowe
wyrabia masowo z najlepszego materjału galwanizowanego,
4516 **W. Narożny i S-wie**
Poznań, 1, ul. Ogrodowa nr. 15/16. — Telefon 26 58

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowane, kotły, zbiorniki do wody, mleka itp. poleca 2123
J. Wiśniewski, Zakłady Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Telefon 268-19

Śruby „Helios" do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane Wszelkie części fasonowe mos. 2967
POZNAŃ, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543.

Zamki, zapory i zatrzaski patent. do drzwi
FERROPOL Sp. z o. o. Poznań, Św. Marcin 46. 3974

Ręczne magle domowe i wszelkie maszyny rolnicze poleca 178
Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi.

Szkło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie M. WARM, Gniezno 4497

Hurt. rowerów, 4313 oraz wszelkich części rezerwowych, Wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Odważniki żeliwne
cechowane od ½ do 50 kg. 3615d
Tow. Akc. „WIEPOFANA", Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
ŁYŻKI i ŁYŻECZKI ALUMINIOWE

KOLANA KARBOWANE, RURY DO KUCHEN 4402
oraz klamerki do pantofli
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

4326 **Żaluzje**
wszelkiego rodzaju na zamówienie wykonuję i przyjmuję reparacje. Własna fabrykacja tablic parkietowych. Układanie, czyszczenie i froterowanie parkietów
Franciszek Kempa Poznań - dawn. O. Fränkel
zał. 1910 ul. Bóżnicza 16 i Małe Garbary 4 tel. 51-16

Artykuły oświetleniowe naftowe i gazowe
4578 hurtownie. — St. CICHOCKI, Poznań, Woźna 20. Tel. 5338

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku Gumy Poznań, 27 Grudnia 15 3790

ARMATURĘ do instalacji ogrzewania centralnego:
krany-regulatory, zasuwy Peeta, odwadniacze i t p.
oraz
armaturę przeciwpożarową, wodociągową i kąpielową
w wytwornem wykonaniu polecają
2925a **Janczewski i Freymark, Warszawa, Mokotowska 49**

PASY TRANSMISYJNE
skórzane oraz z sierści wielbłądziej, specjalne do napędu młockarń i wszelkie inne artykuły techniczne poleca ze składu 4490
St. Duchowski - Biuro Inżynierskie
Tel. 32-26 Poznań, Al. Marcinkowskiego 1.

KAGAŃCE DRUCIANE
własnego wyrobu, dla psów wszystkich ras, sprzedaje hurt. i detalicznie
R. GLINIECKI i S-ka
Kraków, ul. Szewska 2. Tel. 3080
Cenniki na żądanie 4013

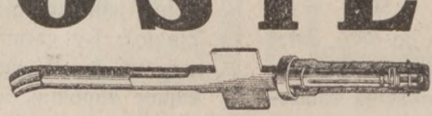
ŁOŻYSKA KULKOWE SKF
CERLIKON FABRICATION SUISSE
Najtańsze w Polsce Łożyska Kulkowe
sztywne i samonastawne, rolkowe i oporowe dla wszelkich gałęzi przemysłu i handlu dostarcza z głównego składu
4707 na Polskę
„fabryki J. SCHMIDT ROOST S. A."
[Rok zał. 1894.]
„Autotechnika"
Kraków, Bracka 5 - Telefon 43-43

Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
(Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca 2902
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DJAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r. 4022

Włocławskie Młotownie Parowe
J. SZWARC
we Włocławku,
Ziemia Warszawska,
dostarczają w najprecyzniejszem wykonaniu:
OSIE

toczone do wozów i platform wszelkich typów.
toczone do wozów pożarowych,
toczone do powozów i bryczek z łapami, oliwne, i smarowne,
toczone do lokomobil, proste i kolanowe. 4391
Resory do powozów, samochodów i platform.

DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY

Pod znakiem cementu...

Wiek, który przeżywamy, nazywać się winien „wiekiem cementu"... Czem jest cement w czasie wojny... Nasz polski przemysł cementowy... Ledwie jedną trzecią wytwarzamy, a $^{1}/_{10}$ naszej produkcji wywozimy... Jak nasz cement szanowany jest i wysoko ceniony zagranicą...

Cudze chwalimy, swego nie znamy, sami nie wiemy, co posiadamy... Oj, że nie wiemy, to święta prawda. Weźmy dla przykładu choćby taką naszą produkcję cementu. Jak daleko nam do należytego wyzyskania wszystkich możliwości w tym kierunku. Za naszym cementem wprost tęskni zagranica. Ale my o tem nic słyszeć nawet jakbyśmy nie chcieli. Produkcję cementu w Polsce wogóle moglibyśmy i powinnibyśmy śmiało podwoić albo i potroić, ale na ten cel nikt nie chce nawet starać się o potrzebne kapitały. Mógłby o tem pomyśleć coprawda i sam rząd, ale ten jest zajęty swem... ustawodawstwem socjalnem...

Ale wróćmy lepiej do cementu i ciekawej historji jego powstania... Otóż...

Odkrycie cementu portlandzkiego, dokonane przed 80 laty, zaliczyć należy do najważniejszych zdobyczy naszej techniki. Cement portlandzki jest najlepszym z wszystkich rodzajów cementu. Cement ten otrzymuje się głównie z mieszaniny kamienia wapiennego (węglanu wapna) i iłu (krzemianu gliny). Te materjały surowe dają cement po wypaleniu do stopnia spieku (temperatura spieku wynosi 1400—1500 st. C). Do wyrobu cementu portlandzkiego można też wykorzystać żużel z wielkich pieców żelaznych.

Cement ma bardzo szerokie zastosowanie przy budowie domów, magazynów, przy urządzaniu kanalizacji i chodników po miastach i t. d. Szczególnie szybko wzrasta zużycie cementu w budownictwie, gdzie żelazobeton wypiera coraz bardziej cegłę, zwłaszcza przy wznoszeniu wielopiętrowych gmachów (drapaczy nieba).

Dla wojska ma cement również bardzo poważne znaczenie. Podczas pokoju jest szeroko zastosowany w budownictwie wojskowem oraz przy wznoszeniu wszelkiego rodzaju fortyfikacyj, podczas wojny zaś zapotrzebowanie jego rośnie szczególnie w okresach walk pozycyjnych. Wojsko w polu zużywa bardzo dużo cementu na budowę umocnień polowych, okopów, schronów i t. p. O ogromnem zużyciu cementu dla celów polowych świadczą dane, dotyczące Niemiec. Otóż w Niemczech dostarczono na front od początku wojny do połowy 1918 r. 228 240 wagonów cementu.

Polska posiada obecnie 14 fabryk cementu portlandzkiego, z tego 9 znajduje się na terenie b. Kongresówki, 1 na Kresach Wschodnich, 3 w Małopolsce i 1 na Śląsku Cieszyńskim.

Ognisko wytwórczości cementowej stanowi zagłębie węglowe, co nie jest zjawiskiem dodatniem z punktu widzenia obrony państwa.

Zdolność wytwórcza wszystkich fabryk cementu wynosi około 1 200 000 ton rocznie. W niedługim czasie, po ukończeniu rozbudowy niektórych fabryk, osiągnie sumę 1 400 000 t. Jedną z największych i najlepiej urządzonych cementowni w Europie jest fabryka w Rejowcu (S. A. Firlej). Rzeczywista jednak produkcja naszych cementowni wynosi zaledwie 400 do 450 tys. ton, co stanowi jedną trzecią zdolności wytwórczej. Eksport polskiego cementu stale wzrasta i w roku 1929 doszedł do cyfry 41 120 ton, czyli 10 proc. produkcji.

Wzmożenie naszej produkcji cementowej zależy zarówno od zwiększenia konsumcji wewnętrznej, jak i od rozszerzenia wywozu. Wzrost spożycia krajowego nastąpi z chwilą ożywienia się ruchu budowlanego, oraz w miarę rozwoju naszego przemysłu. Dziś największym konsumentem cementu jest województwo śląskie (szczególnie kopalnie). O ile chodzi o eksport, to polski cement, doskonałej jakości, cieszy się dobrą marką na rynkach zagranicznych. To też mimo silnej konkurencji dociera nasz cement nawet do dalekich zamorskich krajów (Australja, Japonja, Argentyna i t. d.).

Celem unormowania sprzedaży na rynku wewnętrznym wszystkie cementownie utworzyły wspólne biuro sprzedaży („Centrocement").

Przemysł cementowy, mający doskonałe warunki rozwoju, winien oczywiście cieszyć się jak najżywszem poparciem rządu.

Poparcie to objawia się już obecnie w tem, że ustanowiono wysokie cła ochronne, które uniemożliwiają przywóz cementu zagranicznego.

Jest to już w każdym razie coś. Ale jakże dalekie jeszcze do tego całokształtu zadania, które w tej mierze leży przed nami. My jednak zamiast brać się do roboty, umiemy tylko w Polsce bezpłodnie wciąż wyrzekać, przeszkadzać sobie wzajemnie (a raczej „ex officio") w pracy i... wypłacać tym, którymby raczej winno się dać pracę i tylko pracę, a nie bezpłatne zapomogi z demoralizującego nasze społeczeństwo t. zw. Funduszu bezrobotnych.

P. B.

Przemysł dykt klejonych w Polsce.

Przemysł dykt klejonych ma u nas bardzo pomyślne warunki rozwoju. Wielkich fabryk jest narazie dwie, mianowicie fabryka **Olza** w Mikasiewiczach oraz **Lurie** w Pińsku. Pierwsza z nich istniała już przed wojną, druga jest nowa. Obie fabryki znajdują się na Polesiu, które jest najdogodniejszym terenem dla tego przemysłu: dykty bowiem wyrabia się z olchy, a ta rośnie tylko na terenach bardzo wilgotnych. Fabryki posiadają własne lasy, przyczem gros surowca zużywają same, sprzedając zagranicę tylko nieznaczne ilości, i to w gorszych gatunkach.

Ceny na dykty są dość wysokie i dlatego wywóz gotowych produktów opłaca się bez porównania lepiej niż wywóz olszyny w stanie okrągłym.

Według obliczeń przemysłowców, jakieś 80 do 90% całej produkcji dykt idzie zagranicę. Głównie nabywa je Anglja, w ostatnich jednak czasach również inne rynki okazują zainteresowanie dla tego artykułu, a w pierwszym rzędzie rynek amerykański.

Główne produkty dalsze, wyrabiane z dykt, to skrzynki i forniery.

Fabryka **Olza** buduje i niedługo zapewne uruchomi własną fabrykę fornierów. Wogóle jednak Polska kupuje przeważnie gorsze gatunki dykt, podczas gdy zagranicę interesują wyłącznie lepsze.

O ile chodzi o warunki sprzedaży, to eksportuje się wyłącznie za gotówkę, natomiast w kraju sprzedaje się towar w 50% za gotówkę, a w 50% za weksle krótkoterminowe. Ceny, jednakowe dla Polski i zagranicy, są następujące (okrągło): I-y gatunek 13 Ł ang. za 1 m. sz., II gat. 11 Ł., III gat. 9½ Ł., IV gat. 7½ Ł. Czwartego gatunku zagranica nie kupuje zupełnie, idzie on tylko wewnątrz kraju.

Łazowskie Zakłady Ceramiczne

SP. Z OGR. ODP.

Łazy, Star. Zawierciańskie

Wszelkie wyroby szamotowe

Cegła fasonowa

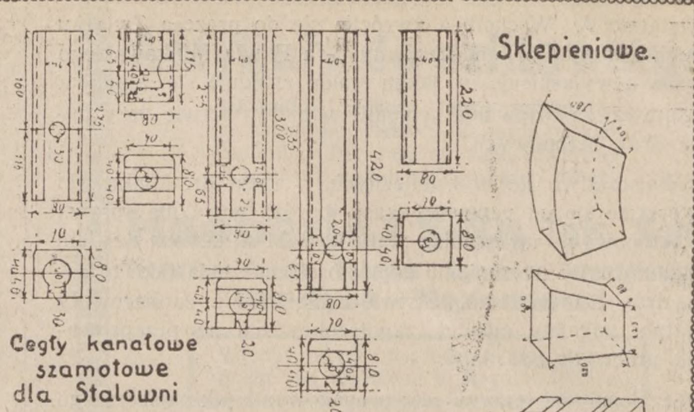
podług rysunków

Cegła szamotowa

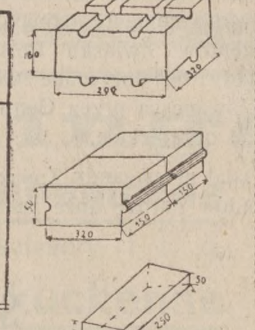
norm. 29—36 St. Seg. 4653

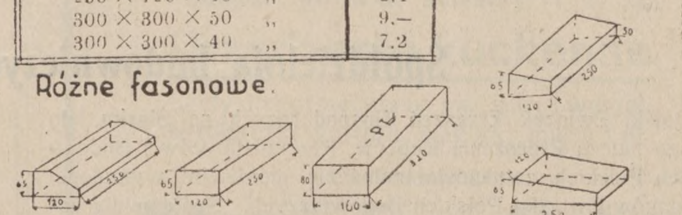
Płyty piekarskie i zaprawy szamotowe

stale na składzie. 4338

Płytki normalne i płyty piekarskie Wymiary:		Waga i sztuki
300 × 150 × 50	m/m	4,6
300 × 150 × 40	„	3,7
300 × 400 × 50	„	12,—
300 × 400 × 40	„	10,—
250 × 120 × 30	„	1,8
250 × 120 × 40	„	2,4
300 × 300 × 50	„	9,—
300 × 300 × 40	„	7,2

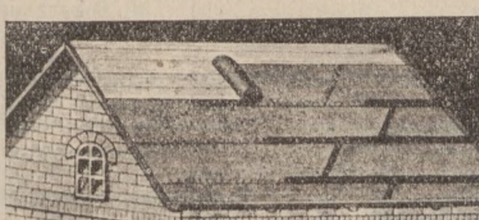
„KORIOLIT a la Ruberoid"

Specjalna papa asfaltowa

wolna od smoły i bezwonna, nie wymagająca smołowania, ani przy wykonaniu pokrycia dachu, ani też przez cały szereg lat, wobec czego zastosowanie tego materjału kalkuluje się korzystniej do papy piaskowanej.

„KORIOLIT"

jest trwały, absolutnie nieprzemakalny i odporny na ogień przenośny.

4615

Wyłączną sprzedaż specjalnej papy asfaltowej „Koriolit" na Województwa Poznańskie i Pomorskie posiada tylko

„MATERJAŁ BUDOWLANY"

Tow. Akc.

w Poznaniu, Sew. Mielżyńskiego 23, Tel. 2976 i 3874
Oddział w Toruniu, ul. Żeglarska 27, tel. 643
Biuro Sprzedaży: Grudziądz, Ogrodowa 23, tel. 950

Nagrodzony ZŁOTYM MEDALEM na Wystawie Budowlanej VI Targów Wschodnich we Lwowie 1926 r.

Zabezpieczenie od wilgoci

daje jedynie

Hydrofuge „KASTOR"

fabryki B-ci FOBER w Brukseli,

jako domieszka do zaprawy cementowej zabezpiecza **MURY** od przeciekania **WODY.**

Zabezpiecza Tarasy, Rezerwoary, Kanały, Baseny, Tunele, Fundamenta, Szczyty, Fasady, Izolacje i t. d. Wytrzymały na wszelkie temperatury i atmosfery.

Posiada na składzie

Przedsiębiorstwo budowlane

Maurycy Karstens

ul. Koszykowa No. 7. Telefon 27-95

w Warszawie.

Odsprzedaż: **w Krakowie:** Biuro Budowlane **„Kastor"**, Kleparz No. 5., telefon 218.
w Poznaniu: „Materjał Budowlany", Sew. Mielżyńskiego 23., tel. 29-76 i 38-74.
w Katowicach: Inżynier **Kazimierz Wretowski**, Gen. Zajączka 19, tel. 14-15.
w Lublinie: Dom Handlowo-Kom. F. Moskalewski, Szopena No 3., tel. 2-49.

4711

Drogi betonowe a zbyt cementu.

Ostatnio Ag. Wschodnia zwróciła się do prezesa Związku Polskich Fabryk Portland-Cementu d-ra Pawła Minkowskiego z prośbą o wyjaśnienie, w jakim stanie znajduje się aktualna dziś sprawa zastosowania cementu w budownictwie przy budowie dróg betonowych.

„Ministerstwo Robót Publicznych — rzekł dr. Minkowski — interesuje się od pewnego czasu bardzo poważnie sprawą dróg betonowych, utrzymując stały kontakt z naszym działem propagandy. W zrozumieniu doniosłości znaczenia takiego rodzaju dróg dla naszego państwa cementownie zaofiarowały bezpłatnie pokaźny odsetek zapotrzebowania na przeprowadzenie próbnych odcinków.

Niezależnie od tego, w celu propagowania jak najszerszego stosowania cementu, odbędą się wkrótce wykłady przy udziale prelegentów Związku Polskich Fabryk Portland Cementu. Wykłady te, dotyczące spraw budownictwa ogniotrwałego, zainicjowane są przez Centralne T-wo Rolnicze oraz inne pokrewne organizacje.

Dział propagandy Związku P. F. P. C. przywiązuje do tych wykładów bardzo duże znaczenie, ze względu na poparcie ich przez pokazy praktyczne. Tą drogą uda się zapewne wyszkolić liczną rzeszę instruktorów, którzy ideę stosowania betonu zapropagują następnie w całym kraju.

Wobec tego, że w roku 1929 odbędzie się w Poznaniu Powszechna Wystawa Krajowa, Związek już obecnie przygotowuje się do zorganizowania pokazów w szerszym stylu, które dadzą ogółowi możność zapoznania się z niezmiernie rozległem zastosowaniem cementu w krajach Europy Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych. Można się jednak spodziewać że do tego czasu zainteresowanie stosowaniem cementu wzrośnie znacznie w Polsce. Należy zaznaczyć, że dział propagandy, istniejący obecnie przy Związku P. F. P. C., został założony w r. b., a więc w okresie, kiedy cementownie polskie połączyły się, celem zracjonalizowania sprzedaży i produkcji.

Cementownie polskie przywiązują wielką wagę do rozwoju tego działu i nie będą szczędzić ofiar i wysiłków, aby tą drogą podnieść w interesie ogółu poziom budownictwa, a zwłaszcza wiejskiego. Na czele działu propagandy stoi obecnie inżynier St. Manduk, były długoletni redaktor „Przeglądu Technicznego“ i b. konsul polski w Buffalo“.

Spółdzielnia budowniczych polskich na Śląsku.

Polski Związek Zrzeszeń Gospodarczych na Śląsku, do którego należą Zrzeszenia Kupców, Przemysłowców i Budowniczych Polskich, zainicjował założenie spółdzielni, wyłonionej z członków Związku Polskich Budowniczych. Spółdzielnia została już zarejestrowana przez Sąd Okręgowy w Katowicach, zrzeszając najpoważniejsze przedsiębiorstwa budowlane na Śląsku w liczbie przeszło 100.

Zjawia się więc na rynku nowe przedsiębiorstwo polskie, które pod względem **finansowym i technicznym będzie mogło konkurować w dziedzinie budownictwa pod- i nadziemnego** z najpoważniejszemi firmami zagranicznemi i krajowemi niemieckiemi. Podkreślić należy jednocześnie fakt, że dotychczas nie było na Górnym Śląsku finansowo silniejszych firm budowlanych polskich, opartych na poważnych kredytach i większych kapitałach, wskutek czego wszystkie prawie roboty budowlane oddawano firmom, niestety, zagranicznym lub krajowym nie-polskim, korzystającym z ogromnych kredytów, udzielanych chętnie przez banki niemieckie.

Zarówno władze, jak i banki polskie odniosły się do tej doniosłej inicjatywy Polskiego Związku Zrzeszeń Gospodarczych na Śląsku bardzo przychylnie, dowodem czego jest fakt, że Urząd Wojewódzki powierzył Spółdzielni budowę wojewódzkich domów robotniczych.

O wyrób dren (ssączków).

Sprawa odwadniania pól, które często odłogiem leżą lub mały plon dają, jest dziś bardzo aktualną. Tysiące morgów pól mamy w Polsce, które czekają na zdrenowanie ich. Fabrykacja dren uprawiana przed wojną w cegielniach większych majątków upadła dziś, bo niema organizacji państwowej, któraby subwencjonowała wyrób dren i drenowanie pól. Pisze się dużo o odwadnianiu Polesia, które za sto lat może nastąpić, a tymczasem wewnątrz kraju drenowania mamy 70%. Sprawa wyrobu dren nie jest tak trudną i kosztowną, bo dobre gliny mamy, z których dreny są najlepsze, bo są porowate, dzięki czemu łatwo wodę ściągają, co do pieców i maszyn to nie potrzebujemy uciekać za granicę. Do wyrobu dren o 1½" i 2" najlepsze są maszyny ślimakowe, leżące, a do większych kalibrów 3", 4", 5" i 6" używa się maszyn ślimakowych pionowych. Wypalanie dren odbywa się w piecach kręgowych, służących do wypalania cegieł. Idealna rurka drenarska powinna być: w środku gładką, czoła stykowe równe, prosta, ilbru 2 m/m więcej. — Co do kosztów wyrobu to znacznie zagęszczony wody nie przepuszcza długość 33 cm, grubość ścianek dla dren 1½" 10 m/m, a dla każdego następnego kalibru 2 m/m więcej. — Co do kosztów wyrobu to znacznie niższe będą aniżeli przed wojną. Jako przykład podaję cennik jednej z fabryk w Kongresówce, położonej o 20 klm od stacji, która sprzedawała dreny po 35 rubli za tysiąc sztuk 1½", 45 rs za 2", 60 rs za 3", 75 rs za 4", 90 rs za 5" i 120 rs za 6" (największe) loco cegielnia.

Wyrób dren, tak potrzebny dla rolnictwa, jak nawozy sztuczne, powinien odżyć na nowo, a morga gruntu zdrenowana zamiast leżeć odłogiem lub rodzić 5 metr. zboża — urodzi 25 metrów.

K. Tokarz, ceramik.

Domy ze stali.

W tych dniach ukończono w Zabrzu na Śląsku Opolskim prace koło budowy piętrowego stalowego domku mieszkalnego, zbudowanego całkowicie w 24 godzinach. Wygląd domku jest bardzo miły; pomalowano go na zielono. Na ceglanym fundamencie położone są płyty stalowe, idące aż do dachu i spajane żelazem w kształcie litery T. Domek ma 4 mieszkania, z których każde ma obszerną kuchnię i 2 pokoje. Dom ma instalację wodociągową i elektryczną. Ściany wewnętrzne wyłożone są cegłą, a między płytami zewnętrznemi i ścianą wewnętrzną przestrzeń wyłożona jest torfem. Komorne w tych domach jest znacznie tańsze, gdyż wynosi tylko 25 marek (około 50 zł) na miesiąc. Płyt stalowych dostarczyła „Huta Pokoju" z Nowego Bytomia na polskim Śląsku.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Bydgoszcz, 12. 9. Ceny hurtowe loco Bydgoszcz. Papa „Nr. 80" zł. 11.10. „Nr. 100" zł. 9.30, Nr. 125 zł. 7.50. Nr. 150 zł. 6.40, Nr. 200 zł. 5.20, za 10 mtr. kw. Papa izolacyjna zł. 2.50, za 1 mtr. kw. Smoła z węgla kamiennego zł 40,50, smoła drzewna I gat. zł 55, smoła drzewna II gat. zł. 32 — za 100 kg. netto, lepnik zł. 39.50, Carbolineum zł 52, cement zł 20,50 za beczkę 180 kg., kreda zł 16 za 100 kg. netto, wapno zł. 3.40 za 100 kg. loco wapienniki, gips murarski zł. 7.20, gips sztukatorski zł 8,20 za worek 75 kg., trzcina zł 4,50 za rolkę, cegła zł 60 za 1 000 sztuk loco cegielnia, dachówka zł 90 za 1 000 sztuk loco cegielnia, cegła szamotowa zł. 0.40 za 1 sztukę, papiaki zł. 18,30 za 16 kg., trzciniaki zł 18,30 za 16 kg.., splisy zł 4,50 za 1 000 sztuk. Tendencja słaba.

METALE I WYROBY METALOWE.

Berlin, 12. 9. Ceny w markach niemieckich za 1 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif. Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg.) 126¼. Cynk w płytach remelted zwykłej jakości handl. 49—50. Oryginalne aluminjum hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 210, — dtto w sztabach walcow. i ciągnion. 214, Nikiel czysty 98—99% 340—350, Antymon Regulus 88—93.

Londyn, 12. 9. Urz. not. w Ł. za tonę. Miedź Standard p. kasa $54^5/_{16}$—$57^3/_8$, — 3 mies. $54^7/_8$—$69^{15}/_{16}$, — Settl. $54^3/_8$, — Elektrolyt $61^3/_4$ — 62¼, — best selected 59¾ — 61, — strong sheets 86, — Elektrowirebars 62¼. Cyna Standard p. kasa $287^7/_8$—$288^1/_8$, — 3 mies. 281 — 281¼, — Settl. 288, — Banka (obr. nieof.) 299, — Straits (obr. nieof.) 294. Ołów zagran. dostaw. natychm. $21^1/_8$, — dalsze terminy 21¾, — Settl. $21^3/_8$. Cynk zwykły dost. natychm. $27^1/_{16}$, — dost. term. 27, — Settl. 27. Aluminium krajowe (not. nieof.) 107, — zagran. (not. nieof.) 112. Antymon Regulus Chines (not. nieof.) 46. Rtęć (not. nieof.) 21¾ — 22, Platyna (not. nieof.) $13^7/_8$. Wolfram (not. nieof.) 13¼. Nikiel krajowy (not. nieof.) 164, — zagran. (not. nieof.) 164, Blacha biała (not. nieof.) 18½. Siarczan miedzi (not. nieof.) 24½—25, Żelazo lane Cleveland 3 (not. nieof.) 65.

N. York, 10. 9. Zamkn. Cts za 1 lb Miedź Lake loco 13¼, — Elektrolyt loco 13,20, — na wrzes. 13¼, — 3 mies. 13¼, Casting rafinery loco N.-York 12¾, cyna Staits loco $63^1/_8$, na grudz. $65^5/_8$, ołów loco 6,40, East. St. Louis loco 6,02½, cynk East St. Louis loco 6¼, aluminium 98 — 99%, loco 26, nikiel w sztabach 35, blacha biała 5½ dol. za 100 lbs.

Warszawa, 12. 9. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo - Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł za 1 kg.): Cyna Banca 14,80, aluminjum 7.10, ołów 1.40, blacha cynkowa 1.70, blacha ocynkowana 1.20, blacha dachowa żelazna 0.99. Żelazna 0.47, belki 0.52, hufnale 31 za skrzynkę, cement 20,50 za beczkę; cegła ogniotrwała 0,22 za 1 sztukę, karbid 68,00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł. 44.00 za tonę.

METALE SZLACHETNE.

Berlin, 12. 9. Srebro ca 0.900 w sztabach 76¼ — 77¼ KM. za kg. Złoto w wolnym obrocie 2,80—2,82. Platyna w wolnym obrocie 8—9 KM. za gram.

Londyn, 12. 9. Zamkn. Srebro $25^5/_8$, — na dostawę $25^5/_8$ d. za uncję.

N.-York, 10. 9. Zamknięcie. Srebro zagran. 55¼, cts za 1 oz. (= 31.1 gr.).

ZŁOTY W DNIU 12 WRZEŚNIA 1927 ROKU.

Gdańsk, przekaz 57,63—57,77, gotówka 57,68—57,82, **Berlin** przekaz na Warszawę 46.925—47.125, przekaz na Poznań 46.90—47.10, przekaz na Katowice 46.925—47.125, gotówka 46.85—47.25, **Londyn** przekaz 43.50, **N.-Jork** przekaz 11.20, **Zurych** przekaz 58, **Ryga** przekaz 61, **Czerniowce** przekaz 1 810, **Bukareszt** przekaz 1 835, **Praga** przekaz 376 50, **Medjolan** przekaz 207, **Budapeszt** gotówka 63.40—64.40.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Krajowa produkcja maszyn rolniczych.

Po wojnie światowej, z chwilą powstania Państwa Polskiego, sytuacja przemysłu maszyn rolniczych w Polsce uzyskała otwarte pole pracy twórczej dla siebie. Niestety ta pomyślna konjunktura zastała u nas fabryki przeważnie zdewastowane przez wojnę. Powstała stąd konieczność przystosowania się do nowych warunków, które zgóry skazywały na zagładę finansowo słabo postawione przedsiębiorstwa. Koniecznością stało się zgrupowanie, tembardziej, iż wzajemna konkurencja wytwarzała niekorzystne warunki rozwoju. Fabryki krajowe poczęły zwiększać swoją wydajność, chcąc sprostać popytowi, przyczem oprócz dawnych doświadczeniem wypróbowanych wytworów wprowadzać poczęły typy zmodernizowane tak, że przemysł ten może dziś w zupełności konkurować jakością swych wyrobów z zagranicą. Mieliśmy tego liczne dowody, tak na Targach Poznańskich, jak i na obecnych Targach Wschodnich we Lwowie.

Jeśli przemysł maszyn rolniczych napotyka na trudności, to szukać ich należy nie w stronie technicznej, ale przedewszystkiem w stosunkach ekonomicznych, w jakich pracować jest zmuszony. Wiadomo, iż przemysł zagraniczny, dla zwalczania konkurencji krajowej tych wyrobów, wprowadził system cen dumpingowych i udziela kilkoletnich kredytów o niskiem oprocentowaniu, na co wskutek warunków lokalnych firmy krajowe pozwolić sobie nie mogą. Jeśli dodać do tego ten zgoła fałszywy przesąd, wyrobiony sobie przez koła odbiorców, że wszystko lepsze — co zagraniczne, znany fakt, że wytwórnie zagraniczne pracują w korzystniejszych warunkach socjalnych i finansowych, niż polskie, pozatem wyczerpanie finansowe fabryk polskich wskutek nadmiernych świadczeń socjalnych i podatkowych i nieproporcjonalnie wysokie ceny surowców, materjałów i robocizny w stosunku do cen rynkowych zagranicznych tych wyrobow—to otrzymamy realny obraz warunków, w jakich przemysł ten pracuje od początku, wykazując pomimo wszystkich przeszkód stałe postępy.

Zrozumiałą jest rzeczą, że w Polsce, jako kraju wybitnie rolniczym, przemysł maszyn rolniczych posiada pole rozwoju, co nawet konieczne jest ze względu na samowystarczalność w razie wojny. Jest to jednak możliwe tylko przy ogólnem dążeniu do zaspokajania w kraju wszystkich zapotrzebowań na maszyny rolnicze, poparte zrozumianą opieką czynników miarodajnych. *Inż. L. Sz.*

Sytuacja na rynku maszyn i narzędzi rolniczych przedstawia się pomyślnie.

Wywiad z Dyrekcją Zjednoczenia Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych. Dobre widoki na eksport do Rosji. Poważną trudność stanowi centralizacja hut oraz brak gotówki obrotowej.

W porównaniu z rokiem ubiegłym — oświadczyli nasi informatorzy — ubiegły *sezon wiosenny minął pomyślnie*, również rozpoczynający się sezon jesienny będzie najprawdopodobniej *zupełnie dobry*. Przyczyny tego szukać należy w dobrym urodzaju, a także — w stosunkowo dobrej cenie zboża.

Kwestja zaopatrzenia włościaństwa w narzędzia i maszyny w roku bieżącym *uległa poważnej zmianie na lepsze*, gdyż spółdzielnie oraz syndykaty poczyniły dość znaczne zamówienia w fabrykach jeszcze przed rozpoczęciem sezonu, przewidując duże rozmiary zbytu i rozumiejąc, że fabrykant tylko wtedy może w sezonie podołać wszystkim zamówieniom, o ile jeszcze przed sezonem będzie miał zagwarantowany zbyt i zawarte transakcje.

— Na jakich warunkach odbywa się obecnie sprzedaż?

— Fabryki czynią, co mogą, aby dawać swym odbiorcom warunki jak najdogodniejsze. Obecnie kredyt sięga normalnie 6-ciu, a niekiedy nawet 9-ciu miesięcy, o ile chodzi o maszyny i narzędzia drobne, a *1½ do 2 lat dla maszyn dużych, jak młocarnie parowe, lokomobile i t. p.*

Wpłynęła na to *pomoc rządowa*, polegająca na otwarciu kredytów dla naszych fabryk, a także ogólne poprawienie sytuacji ekonomicznej kraju. O ile naprzykład w roku 1925-tym większość weksli odbiorców prywatnych uległa zaprotestowaniu, to w roku ubiegłym protesty były już bardzo rzadkie, w roku zaś bieżącym *nie słyszy się już o nich prawie zupełnie*.

— Czy ceny utrzymują się na poziomie?

— Ceny naszych wyrobów uległy w kwietniu zwyżce 10% z powodu podrożenia surowców i robocizny. Od tego czasu utrzymują się one bez zmian.

— Jak przedstawia się sprawa eksportu maszyn i narzędzi rolniczych?

— Eksport powoli się rozwija. W krajach nadbałtyckich pewne nasze firmy są już *bardzo dobrze wprowadzone*, również na Bałkanie wpływy przemysłu naszego są coraz silniejsze. W roku bieżącym *rozwinął się na dość znaczną skalę eksport maszyn rolniczych do Rosji*. Wywieziono tam zwłaszcza dużo sieczkarń oraz młocarń. Naogół biorąc, jest to jednak bardzo mało. Są to dopiero pierwsze kroki.

— Od czego uzależniony jest lepszy rozwój eksportu maszyn i narzędzi rolniczych?

— Wchodzi tu w grę cały szereg czynników: po pierwsze — konieczna jest *wydatniejsza pomoc rządowa*, w postaci wypłacania *większych premij eksportowych*, po drugie — obsadzenie przez Rząd placówek zagranicznych przez ludzi *handlowo wyszkolonych*, którzyby byli w stanie udzielać dokładnych i pewnych informacyj co do warunków zbytu, sposobów wprowadzenia się na rynek oraz innych kwestyj fachowych. Po trzecie — niezbędne jest *udzielanie firmom kredytów otwartych lub hipotecznych na eksport*, ażeby mogły dla wprowadzenia się na rynek przystosować wyroby swoje do miejscowych warunków i potrzeb oraz wysyłać towary do sprzedaży komisowej.

Przemysł nasz, starając się o zdobycie rynków zagranicznych, spotyka się na terenie międzynarodowym z niezmiernie silną konkurencją wielkich firm światowych, jak R. Sack, Eberhardt, Hofherr - Schrantz i in., zrozumiałem więc jest, że *jedynie przy energicznej i wydatnej pomocy rządu przemysł nasz może na rynkach tych stanąć pewną nogą*.

— Jakie trudności macie Panowie do zwalczania na rynku wewnętrznym?

— Pierwsza i najważniejsza trudność ma swe źródło w *połączeniu się hut żelaznych* i wynikłej stąd centralizacji sprzedaży. Wpływa to ujemnie na szybkość wykonywania zamówień, pozatem — nie daje fabrykantowi możności wyboru huty.

Druga trudność — to dający się silnie we znaki *brak odpowiedniej ilości gotówki obrotowej*. Trzecia — zbyt duże świadczenia socjalne.

Na zakończenie dodać jeszcze musimy, że byłoby pożądanem, ażeby banki państwowe udzielały *kredytów dłuższych, sześciomiesięcznych*, nietylko bezpośrednio rolnikom, lecz także *firmom, prowadzącym handel maszynami i narzędziami rolniczemi*. Kupiec jest wszak w tym wypadku zależny od rolnika, który nie jest w możności regulowania swych zobowiązań w terminie 3-miesięcznym, a przeto sprzedawca, chcąc ulokować swój towar, musi dawać kredyt 6-miesięczny. Korzystając z kredytów krótszych, 3-miesięcznych, jest bardzo skrępowany w swych transakcjach, co znów ujemnie wpływa na zbyt wyrobów naszych w kraju. Pomyślne załatwienie tego postulatu znacznieby poprawiło sytuację na rynku maszyn i narzędzi rolniczych.

— A jak się przedstawiają widoki na przyszłość?

— Są one ściśle uzależnione od całego szeregu czynników, mianowicie: od dobrych urodzajów, od dobrych cen na produkty rolne, wreszcie — od ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju i — co zatem idzie — od kursu złotego.

Pomyślna sytuacja w tych trzech dziedzinach równa się dobrej konjunkturze w naszej branży.

— aw —

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Na wszelkie zapytania odpowiadamy zainteresowanym firmom wprost. Nadesłane zapytania tak długo powtarzamy, aż nie zostaną załatwione. Podejmujemy to bezpłatnie a należy nam jedynie wyłożone portorja zwrócić. Prosimy więc z naszego działu informacyjnego jaknajczęściej korzystać, gdyż skonstatowaliśmy, że spowodował on już niejedną poważną transakcję.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3093. fabryki, dostarczającej miał, czyli mąki szklanej do wyrobu papieru szklanego.

Nr. 3122. firmy, która dostarcza płyty miedziane, gładko szlifowane, do miedziorytów okwafortów.

Nr. 3129. wytwórni lub firmy, która dostarcza różnej wielkości haki karabinowe (Karabinerhaken).

Nr. 3132. firmy, która dostarcza łączniki do pasów. Wzory znajdują się w administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“.

Nr. 3143. hurtowni, która dostarcza płyty gramofonowe.

Nr. 3146. fabryki, która leje z gusu podstawy (nogi) do maszyn do szycia.

Nr. 3157. firmy, wyrabiającej lub dostarczającej hurtowo blachę pocynkowaną o grubości 3 m/m.

Nr. 3147. firmy, która wyrabia torebki i siodła do rowerów.

Nr. 3149. firmy, wyrabiającej kombinowane tokarnie z heblarką i frezarką.

Nr. 3168. firmy, która dostarcza piece do emaljowania rowerów.

Nr. 3173. firmy, dostarczającej młocarnie szerokobijące, z podwójnem czyszczeniem.

Nr. 3175. firmy, która wyrabia maszyny do sporządzania siatek drucianych.

Nr. 3052. Jaki jest adres fabryki maszyn do obróbki metali wybijającej na swych tokarniach znak „Aster“.

Nr. 3050. Zapytują o tokarki precyzyjne długości 50 cm.

Nr. 3097. Uprasza się o wskazanie firm na motocykle.

Nr. 3114. Uprasza się o wskazanie firmy, któraby nadesłała katalog za zaliczką, na balkony, parkany, nagrobki i balustrady.

*

Prosimy zwrócić baczną uwagę na zapytania, które prawie codziennie do Redakcji pisma naszego nadchodzą, a które publikujemy w każdym numerze.

M. ORŁOWSKI

Odlewnia żelaza, Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych w ŁOMŻY.

Firma egzystuje od 1901 roku

odznaczona medalem złotym na wystawie w Millerowie 1912 roku.

4670 Poleca:

Maneże 1, 2 3, 4 konne wszelkich typów, znakomite **MŁOCARNIE SZEROKOMŁOTNE** do prostej słomy „**ORŁOWIANKI**“ oraz młocarnie sztyftowe i cepowe

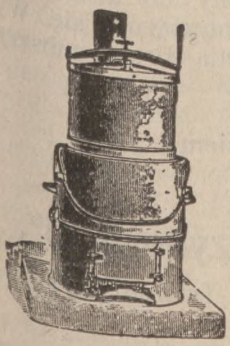
Brony sprężynowe syst. **Osborne'a** 9, 7, 5-cio zębowe, **brony polowe.**

Sieczkarnie trybowe Nr. 7 i 5 Syst. **Bentala** CEB CCX Nr. 3.

Wialnie **Młynki trybowe** do razówki i wszelkiego rodzaju odlewy z własnych i nadsyłanych modeli.

„VIS“ Fabryka maszyn i odlewnia
Stanisławów — Telefon nr. 221.

Wytwarza masowo:
sieczkarnie bębnowe, młynki do czyszczenia zboża, młocarnie, kieraty, przystawki, prasy do oleju, prasy do owoców. Prospekt na żądanie bezpłatnie. 3694

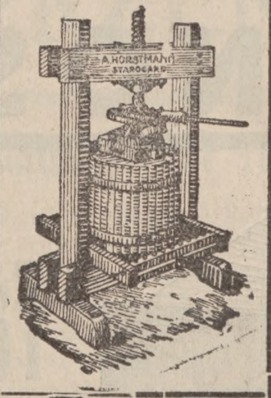

Wyrabiam masowo!

PARNIKI

do kartofli oryginalne „AGRA”
Taczki całożelazne
Aparaty do rznięcia słomy
Śrutowniki do śrutowania zboża na kamieniach.

Ryszard Liska
4425 **WĄGROWIEC**
FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA

TŁOCZNIE

(prasy)
do owoców i jagód

od 10 litr. pojem. do największych rozmiarów
ręczne i hydrauliczne
poleca

FABRYKA MASZYN A. HORSTMANN
S. z o. p. 4192
STAROGARD (POMORZE)

„Wartome“

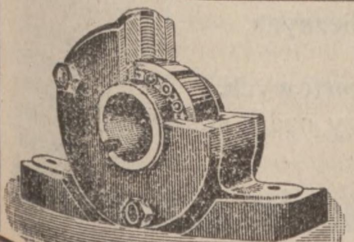
Fabryka Maszyn i Armatur
Odlewnia Metali
Poznań, ul. Polna 8. Telefon 61-98

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 4312
Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

INOWROCŁAWSKA
Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

Inowrocław, Św. Ducha 27-29
Telefony: 111, 114. **Telegramy: „Inofama“.**
Konta czekowe: Bank Ludowy. Powiatowa Kasa Oszczędności. Bank Polski. P. K. O. nr. 205.750.

Hurtownia maszyn rolniczych i części zapasowych - Masowa wytwórnia **noży do opełaczy** wszelkich systemów - Składnica części zapasowych.
Generalna Reprezentacja firmy H. Cegielski T. A.
Specjalne urządzenia na remont wielkich objektów rolniczych. 3612
Inowrocławska Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

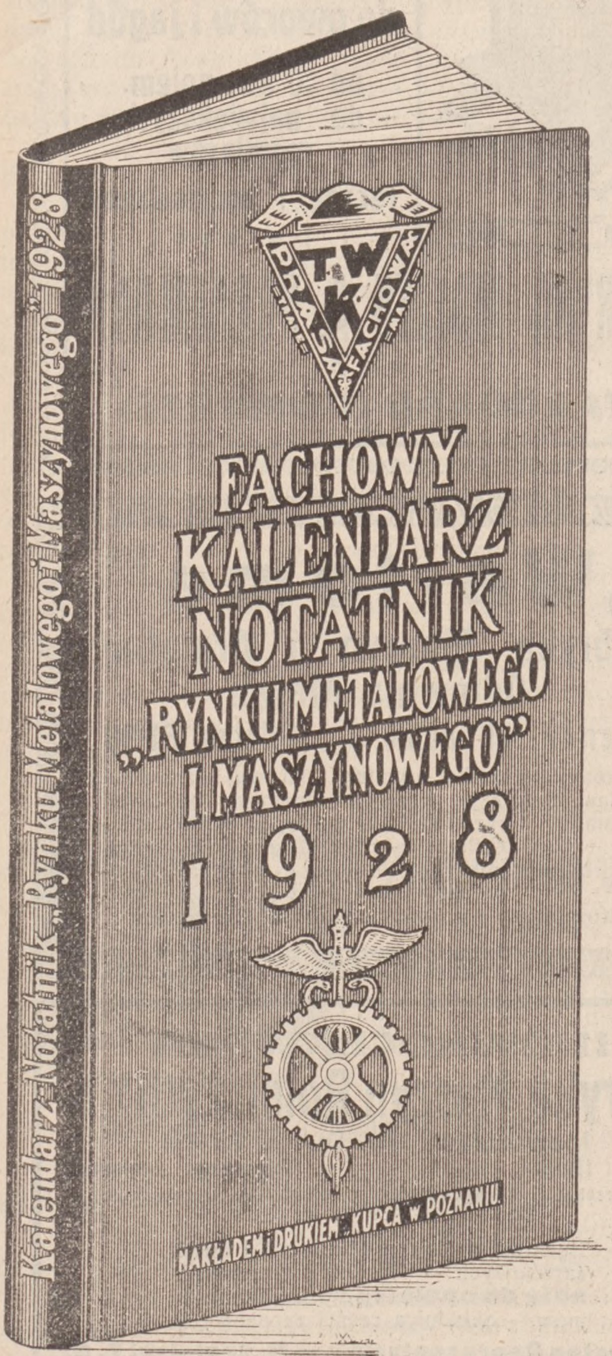

Precyzyjne łożyska kulkowe **BKF** **do maszyn rolniczych**
transmisyjne i rolkowe

4633
poleca po cenach konkurencyjnych skład fabryczny
W. GIERCZYŃSKI i S-ka, Poznań, Św. Marcin 13. Tel. 18-85

BACZNOŚĆ!

Już upływa czas subskrypcji na

Fachowy Kalendarz - Notatnik

i Podręcznik

dla branży metalowej, maszynowej, budowlanej i elektro-technicznej

na rok 1928

Na tej drodze specjalnej zawiadamiamy WPanów jaknajuprzejmiej, iż noworoczny Kalendarz-Podręcznik Fachowy już drukujemy w pięknej, okazałej trwałej oprawie płóciennej w objętości około 500 stron druku; w tem 224 strony przeznaczone dla codziennych zapisków kupieckich; jedna strona obejmuje 2 dni. Również ze względów praktycznych i na wielostronne życzenia Notatnik dla ważnych zapisków rozszerzyliśmy ponownie na miesiące: styczeń, luty i marzec 1929 roku, co przy znacznej ilości weksli oraz podobnych terminowych zobowiązań przemysłu i kupiectwa jest niezmiernie ważnem — Niżej podany krótki wyciąg treści Kalendarza Fachowego świadczy wymownie o niezwykle bogatej i praktycznie dobranej treści Kalendarza. To też Kalendarz winien się znaleźć u każdego zainteresowanego kupca, przemysłowca i rzemieślnika

Jeśli tedy Szan. Firma Kalendarza Fachowego do dzisiaj jeszcze nie zamówiła, natenczas przyjmiemy jeszcze wyjątkowo zamówienie po zniżonej cenie subskrypcyjnej zł 8.— plus 1.— zł na koszty poleconej przesyłki. Kto Kalendarz zamówi i równocześnie przekaże dla nas gotówkę do P. K. O. 202796, otrzyma Kalendarz franko za 8.— zł.

Pocztówkę zamówieniową dołączamy do dzisiejszego numeru pisma naszego. Jednocześnie zobowiązuje się Wydawnictwo do bezpłatnego wydrukowania firmy subskrybującej w spisie firm w jednym wierszu.

Z koleżeńskiem pozdrowieniem

Administracja
„Rynku Metalowego i Maszynowego".

Poznań, Wielka 10 Telefon 2277

Kalendarz uwzględnia następujące działy:

Dział żelazno - metalowo - maszynowy.
Dział budowlany i ceramiczny.
Dział automobilowy.
Dział materjałów technicznych.
Obszerniejszy dział elektrotechniczny i radjofoniczny.
Bogaty materjał adresowy przedsiębiorstw przemysłowych i hurtowych.

Oprócz powyższych działów ściśle fachowych, zawiera Kalendarz Fachowy nader starannie opracowany dział prawno-handlowy i podatkowy.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Nowy przyrząd Zeissa do pomiarów kół zębatych.

Ażeby koła zębate mogły spełniać warunek cichego i równomiernego biegu i nie „bić", powinny być wykonane z możliwie jak największą dokładnością. Osiąga się to przez szlifowanie kół, zależnie od dokładnego nastawienia maszyny, któreby wykluczało możliwość wszelkich błędów. Najważniejsze z nich są błędy podziału i błędy obrysu zębów. Znając tylko ich wielkość i położenie, można prawidłowo nastawić maszynę i w ten sposób je usunąć.

Dokładność podziału zębów, zależna od mechanizmów rozrządczych szlifierki, daje się stosunkowo łatwo sprawdzać przyrządem Zeissa.

Badanie kształtu ewolwenty odbywa się na nowym przyrządzie Zeissa na zasadzie następującej: czujnik C o zakończeniu kulistem (styk punktowy) obrysowuje badany ząb w ten sposób, że punkt styku pozostaje zawsze na stycznej do koła podstawowego, badanego koła zębatego. (Rys.).

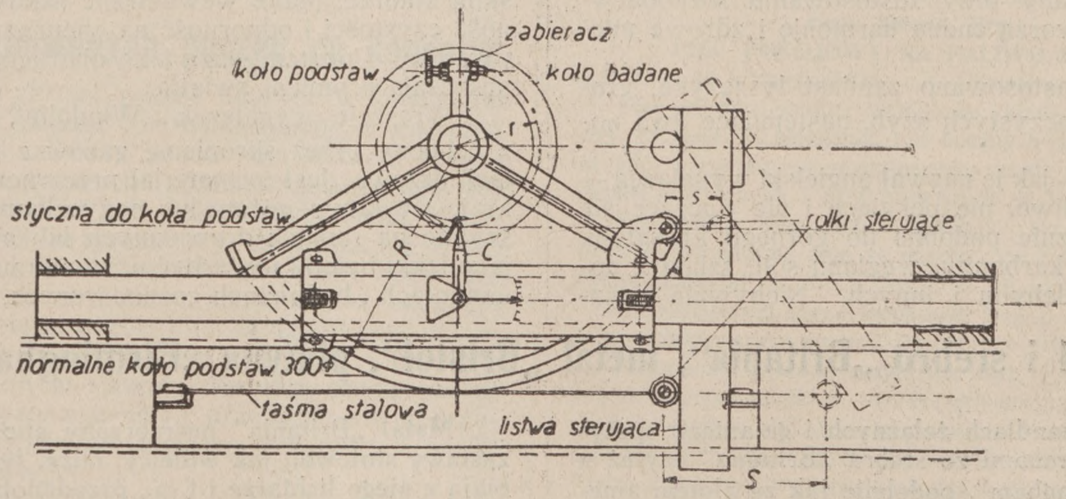
kierunku promienia koła badanego. Wielkość promienia odczytuje się mikroskopem z okularem mikrometrycznym z dokładnością najmniej 1/1000 mm. Wobec średnicy podstawowej, łatwo wyznaczyć nieznany kąt zazębienia.

Zaletą przyrządu Zeissa jest niewymienność żadnych mechanizmów, co mogłoby być źródłem niedokładności pomiarów, oraz *styk punktowy czujnika, który wyznacza dokładnie miejsce błędu.*

W zakres pomiarów wchodzą koła zębate do średnicy 400 mm., o module do 10 mm. oraz o każdym praktycznie wykonalnym kącie zazębienia.

Mechanizmy sterujące (normalny łuk podstawowy, listwy i t. p.) umieszczone są w osłonie przyrządu, na której są nakiełki o osi pionowej, służące do zamocowania badanego koła zębatego.

Pomiar odbywa się przez okręcanie koła ręcznego, stąd przez ruch taśmy stalowej obraca się nor-

Czujnik znajduje się na sankach sterowanych tak, aby droga w kierunku stycznej była równa przynależnemu łukowi koła podstawowego, czyli odwiniętej dla dowolnego punktu obrysu. W tym czasie koło obróci się o pewien kąt „k". Sterowanie tych ruchów odbywa się zapomocą normalnego koła podstawowego w promieniu R = 150 mm. i przeniesienia przez listwy sterujące tak, aby dla różnych średnic badanych kół sanki odbywały drogę s = r. k. Dla dowolnego kąta obrotu k. winno być: $\frac{s}{S} = \frac{r}{R}$ gdzie S = droga punktu na obwodzie normalnego koła podstawowego, wobec obrotu o kąt k. Odchylenia od matematycznie dokładnej ewolwenty, mierzone wychyleniem czujnika, podaje wskazówka w 500--krotnem powiększeniu.

Przyrząd ten wyznacza też nieznane koła podstawowe, jakie otrzymano z maszyny. Wystarczy przytem szlifować jedną stronę obrysu zęba, aż badanie stwierdzi dokładność nastawienia maszyny. Koło podstawowe znajduje się w ten sposób, że w pewnem położeniu czujnika wskazówka daje najmniejsze wychylenia. Położenie to znajduje się przez przesuwanie suportu z prowadnicą i z sankami czujnikowemi w

malny łuk podstawowy, który zapomocą zabieracza wywołuje obrót badanego koła. Rolka na taśmie stalowej steruje przez listwę ruch sanek czujnika. Wychylenia wskazówki kreśli przyrząd piszący w powiększeniu 500-krotnem. Wykres przedstawia prostą, gdy obrys jest matematycznie dokładną ewolwentą. Przy zębach korygowanych należy znać odchylenia od ewolwenty w mm., albo też wyznaczyć na kartce pomiarowej krzywą normalną, jako linię zerową. Prowadnica sanek czujnika posiada podziałkę. Dla przejścia z prawego obrysu na lewy, są na niej umieszczone dwie kreski zerowe, odległe o średnicę kulki czujnika.

Miarą dokładności jest to, że droga punktu na taśmie stalowej jest równa drodze sanek, czyli, że wskazówka znajduje się przez ten czas w położeniu zerowem. Mikroskopem odczytuje się odległość kulki czujnika od środka krążka próbnego, $r = 75 + \frac{g}{2} = 75,05$ mm., gdzie 75 = połowie średnicy krążka próbnego (150 mm), a g = grubość taśmy (0,1 mm). (Werkstattstechnik).

Inż. M. P.

Wyróżniające się zastosowanie szkła w przemyśle.

Do wynalazków w różnych dziedzinach szkło coraz dobitniej staje do współzawodnictwa w nieznanych dotychczas gałęziach przemysłu, budownictwa, fabrykacji naczyń i t. p. Wysiłki wynalezienia trwałego, nie pękającego w wysokich temperaturach szkła, dają coraz lepsze wyniki.

Trwałe, nie pękające na żarze, kuchenne, apteczne i laboratoryjne patentowane naczynia, wyrabiane w fabrykach akcyjnego tow. Josef Smiala w Wiedniu i Pradze zyskują więcej zwolenników, jednak z powodu wysokich cen nie dla wszystkich są dostępne.

Amerykanie widzą w szkle najpodatniejszy materjał budowlany w nowoczesnej architekturze. Olbrzymie drapacze, gmachy, strome wieżyce, wysmukłe filary, wszystko to będzie wykonane z różnobarwnego skrzącego w słońcu szkła.

Dom taki ma być jednem wielkiem oknem. Będzie to podstawowe przeobrażenie mieszkań, które słońce rozwidni, ożywi i uzdrowi. Ewolucja ta, zdaniem dr. Ludlowa, któremu Ameryka ten pomysł zawdzięcza, jest konieczna. Obecne ulice są głębokiemi wąwozami i przy wzmagającym się systemie budowy pięćdziesięciopiętrowych i wyższych gmachów, powstrzymują dostęp słońca i światła. Przepych kombinacji barw da szerokie pole do popisu na zewnątrz — a wewnętrzne różnokolorowe higjeniczne ściany przy zastosowaniu różnobarwnych kotar stworzą cudną harmonję i zdrowe mieszkanie.

Ostatnio zastosowano zamiast łyszczyka, grubych nieprzezroczystych szyb, następujące dwa nowe wynalazki:

Polopass — jak je nazwał angielski wynalazca — jest to rozciągliwe, nie pękające i nie tłuczące się szkło, zewnętrznie podobne do górnego kryształu, a wyrabiane z karbonitu, węglanu soli, szlaki z dodaniem formaldehydu i innych. Niebywała trwałość, piękne kolory prócz przezroczystych materjałów i możność zastosowania do wszystkich wyrobów przy normalnych cenach, ma przewyższyć wszystkie dotychczasowe wynalazki.

Prawo eksploatacji nabyło angielskie towarzystwo za bajońską sumę.

Budowa olbrzymiej fabryki w Londynie jest w pełnym biegu i tymczasem dorywczo wykonane naczynia, wymagające przy rozpławianiu wielkiego żaru, usprawiedliwiają niepospolite zalety tych wyrobów.

Drugim jest wynalazek huty szkła firmy Schott & Co w Jena, która wyrabia dotąd nieznane **„sączące filtry szklane“**, służące do przecedzania różnych gorących i zimnych cieczy.

Otworki sączkowe, przy zupełnej przezroczystości szkła, stopniowane są w rozmaitych wielkościach między 100/1000 i 5/1000 milimetrów i przy niechybnej czystości filtry te umożliwiają badania przemiany fermentacji płynów podczas filtracji w laboratorjach. Większe otwory służą do odłączenia gazów od płynów. Średnie do filtracji preparatów rtęciowych lub płynów o silnych osadach, a najmniejsze otwory zastępują płótno i papier filtracyjny.

Przez dokładną pracę cedzidła te zyskały niezrównaną wziętość. Wyrabiane w białym i niebieskim kolorze, przez wewnętrzne szkliwo dają pewność czystości i odporność na chemiczny skład preparatów. Pozatem służą jako djafragmy, bo nie dopuszczają promieni światła.

Wreszcie wynalazek „Windolit“, wytworzony z celulozy przez skroplenie gazów z suchej destylacji drzewa. Jest to materjał przezroczysty, miękki, kraje się łatwo nożem lub nożyczkami, rozpina się szybko na ramach drewnianych lub metalowych, a jako lekki i giętki może być używany w cieplarniach, namiotach i budynkach gospodarczych. St. Kr.

Metal i srebro „Britania“, metal „Bristol“, platyna „Birmingham“.

Często w handlach żelaznych i galanterji spotykamy się z wyrobami ze srebra „Britania“ czyteż z platyny „Birmingham“, podobnie jak ze złotem amerykańskiem i t. p. stopami najrozmaitszego zastosowania. Czemże są powyższe metale?

Metal „Britania“ jest stopem antymonu z cyną, miedzią i cynkiem. Posiada połysk srebra z niebieskawym odcieniem, jest twardszy od cyny, łatwo się poleruje, daje się walcować w cienkie blachy, mało oksyduje się na powietrzu, a kwasy organiczne, ocet itp. mniej go nażerają, niż inne stopy cyny.

Stop z 7 cz. cyny, 1 cz. antymonu, posiada piękny dźwięk i używany jest do wyrobu małych dzwonków.

Metal „Britania“ posrebrzany służy do wyrobu zastawy stołowej, jak widelcy, noży, łyżeczek, wyrabiają z niego lichtarze i t. p., przedmioty codziennego użytku, znanych pod nazwą „Neusilber“ i t. p.

Metal „Bristol“, składa się z 75 cz. miedzi, 24,3 cz. cynku albo 67,2 cz. miedzi a 32,8 cz. cynku, lub też z 60,8 cz. miedzi a 39,2 cz. cynku.

Platyna „Birmingham“ jest białym mosiądzem o srebrnym połysku, odporna na oksydację pod wpływ. powietrza. Składa się z 46,5 cz. miedzi i 53,5 cz. cynku.

Wogóle wszelkie stopy cyny, cynku i miedzi o najrozmaitszym składzie, służą do wyrobu rzeczy galanteryjnych i noszą w handlach najrozmaitsze nazwy. *HFN.*

Mierzenie głębin morskich.

Niedawno doniosła prasa codzienna o wyszukaniu nowych głębin morskich, dochodzących do 10 430 m.

O ile dawniej podobne pomiary zapomocą sondowania były uciążliwe, a przy dużych głębiach wymagały kosztownych urządzeń, dzisiaj pomiary te odbywają się zapomocą aparatu, stosującego fale słuchowe, notującego wprost wymiary w metrach.

Zasada według której podobny aparat do pomiaru głębin morskich pracuje, jest nader prosta. W regularnych odstępach czasu wysyłane zostają impulsy głosowe, które się w wodzie z szybkością 1 500 m. na sek. rozchodzą, a po osiągnięciu dna morskiego są z powrotem zapomocą specjalnego urządzenia chwytane.

Do mierzenia czasu echa służy motor. Dozwala on na okrążanie rurki z helium poza kołową podziałką, rozświecając się na punkcie zerowym, jeżeli maszyna prądu zmiennego włączona jest w wysyłacz. Wysłana z niego fala głosowa po odbiciu się z dna morskiego wraca do odbieracza, wzmacnia się i powoduje świetlny efekt, dający się wprost odczytywać w metrach.

Zapomocą takiego właśnie urządzenia niemiecki statek „Emden" wykonał ostatnio 67 tysięcy pomiarów, podając między innemi głębię 10 430 m., jako największą. Leży ona na wschód od archipelagu Filipin.

HFN.

Ochrona cynowanych puszek do konserw.

Często zawartość puszek nagryza w mniejszym lub większym stopniu cynowaną blachę zewnętrzną tychże; celem ochrony przed nagryzaniem proponowano użycie barwnego pokostu szelakowego. Jako dobra ochrona w tych celach służy lakier w następujący sposób przyrządzany. Zawiesza się w organtynie o dużych oczkach, 90 g. wyborowego szelaku rubinowego w 1 litrze spirytusu, w naczyniu najlepiej okrągłem, przykrywa płytą szklaną dla ochrony przed wyparowaniem spirytusu i pozostawia 2—4 godzin w spokoju. Po tym czasie szelak jest już rozpuszczony. Płyn przesącza się a przesącz miesza z 330 cm^3 benzyny lub nafty i barwi fioletem anilinowym.

Chcąc uniknąć działania szelaku na metal, dodaje się przed przesączaniem parę kropli amoniaku.

HFN.

Orzecznictwo patentowe

pod redakcją inż. H. Sokala.

Wzór użytkowy Nr. 757.

Richard Mayerhofer-Höllingen, Morawska Ostrawa.

KOMIN.

Zgłoszono 28 marca 1927. Udzielono 28 maja 1927.

Komin, chroniony przez powyższy wzór użytkowy, odznacza się tem, że kanały dymowe upływają w komin nie tylko stycznie do podstawy komina, lecz także prostopadle do jego osi t. zn. poziomo.

Kanał dymowy upływa mianowicie stycznie do podstawy komina i normalnie do jego osi. Przedłużenie kanału w podstawie tworzy język, pod którym znajduje się lej, zaopatrzony w urządzenie do odpopielania.

Celem tej konstrukcji jest dopływ gazów dymowych stycznie i poziomo do komina i odpływ ich w płaszczyźnie śrubowej, spowodowany językiem, jak też ciągiem powstającym w kominie. Śrubowa płaszczyzna jest składową z jednej strony poziomego i stycznego dopływu, a z drugiej strony ciągu powstającego w kominie, wskutek czego spłaszcza się ona ku górze i biegnie na końcu komina wzdłuż jego osi. Powstaje więc przez to na podstawie komina wir, który powoduje spadanie do leja mniej lub więcej ciężkich cząstek popiołu i innych podobnych cząstek.

Patent Nr. 7387 Kl. 36 b.

Felix Meznik, Brno.

PIEC POKOJOWY NA PALIWO PŁYNNE.

Zgłoszono 10 listopada 1926. Udzielono 13 kwietnia 1927.

Piec naftowy według wynalazku składa się ze środkowej rury, stojącej na płomieniu, i z bocznych rur, odgałęzionych od niej, przyczem to rozgałęzienie składa się z części rur, zwykle używanych i utrzymywanych w handlu.

Konstrukcja pieca jest następująca. Do rury w kształcie litery T, otwartej na dole, są przyłączone z obu stron wygięte i proste kawałki rur, które biegną na dół, najkorzystniej w kierunku przeciwnym rurze środkowej i są z sobą połączone u dołu odcinkiem rury prostej. Do tej rury prostej włączona jest rura kominowa z klapą regulującą ciąg. Palnik, który może być dowolnym palnikiem lub grzejnikiem naftowym, znajduje się bezpośrednio pod otwartem ujściem rury środkowej i jest utrzymywany przez szyny, umocowane na bocznych rurach. Ażeby zwiększyć wydajność cieplną ogrzewacza, są nałożone na pojedyncze rozgałęzienia rur pierścienie, posiadające żebra ogrzewawcze. Na dolnej części pieca znajduje się podstawa, wspierająca się na nogach.

WYTWÓRNIA GALANTERJI BRONZOWEJ I MARMUROWEJ „BRONZOMAR", WARSZAWA, DŁUGA 55.

Powyżej wymieniona wytwórnia, istniejąca już cały szereg lat, zjednała sobie bardzo liczną klientelę pośród kupców i przemysłowców. Fabryka została w ostatnim czasie powiększona i uzupełniona dalszemi nowemi maszynami, niezbędnemi do bardziej precyzyjnego wykonania najrozmaitszej galanterji bronzowej i marmurowej. Dowodem, iż przedsiębiorstwo to postawione jest na odpowiednim poziomie, jest fakt poczynionych przygotowań do eksportu tychże wyrobów. Polecając wytwórnię „Bronzomar" życzliwemu poparciu, zwracamy zarazem uwagę na ogłoszenie, zamieszczone w dzisiejszym numerze pisma naszego.

Odsprzedającym oddaje firma wyroby swoje na bardzo dogodnych warunkach dostawy, zalecamy przeto zażądać bezpośredniej oferty, która każdego z zainteresowanych najlepiej przekona o rzeczywistej zdolności konkurencyjnej omawianej placówki.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych.

NOWY POLSKI WYNALAZEK W DZIEDZINIE MASZYN DO OBRÓBKI DRZEWA I NOWA POLSKA PLACÓWKA PRZEMYSŁOWA W BYDGOSZCZY.

Jak wiadomo, wyrabiano dotychczas drążki okrągłe, jak n. p. kije do szczotek i t. p. przedmioty toczone, na zwyczajnych kijarkach lub też sposobem zwyczajnego toczenia na tokarniach. W tym celu piłowało się deski na drążki kwadratowe i przepuszczano każdy pojedyńczo przez kijarki, przyczem przy obsłudze kijarki zatrudnia się dwoje ludzi. — Wyrobione na kijarce lub tokarni kije były przeważnie nierówne, nieproste i wichrowate, zależne od uwagi obsługi. Przez krajanie desek na kantówkę traciło się zazwyczaj do 40% drzewa. Skonstruowane przez znanego na gruncie bydgoskim specjalistę p. **Witolda Szebeko** i zbudowane przy wydatnej pomocy p. Feliksa Kadowa z Bydgoszczy maszyny, wyrabiają wspomniane wyżej przedmioty wprost z całej deski, jednocześnie w ilości kijów, ograniczonej szerokością deski i prawie z matematyczną ścisłością, gdyż wyrób nie jest zależny od uwagi poszczególnego pracownika, a posuw deski odbywa się automatycznie. Osiągnięta w ten sposób produkcja wzrasta do 50-krotnej w stosunku do dawnej produkcji, przyczem wykorzystuje się jeszcze wyżej wspomniane straty materjału.

Bydgoszcz ma w szczególności szczęście do przemysłu drzewnego. W związku z powyżej opisanym faktem, stworzono w Bydgoszczy nową placówkę przemysłową, która wzięła sobie za zadanie masowy wyrób artykułów drzewnych, jako to: kije do szczotek, kołki pakunkowe, rączki do paczek, trzonki do pilników i t. p. przedmioty, które fabryka dostarcza po cenach bezkonkurencyjnych. Pragniemy jeszcze zwrócić specjalną uwagę na wyrób kołków pakunkowych i rączek do paczek. Skonstruowane również przez p. Szebeko automaty do produkcji wyżej wspomnianych przedmiotów wyrabiają takowe w ilościach do 150 sztuk na minutę, przyczem produkt jest nadzwyczaj czysty i jednolity. Artykuły te sprowadzono dotychczas z zagranicy za drogie pieniądze, natomiast dzisiaj bydgoska fabryka jest w stanie nietylko konkurować z zagranicą, lecz wspomniane artykuły eksportuje. Firma nowootwartej placówki brzmi: **Fabryka Wyrobów Drzewnych W. Szebeko, Bydgoszcz, ul. Hetmańska nr. 12, wł. Feliks Kadow.**

Wyrażamy przekonanie, że wspomniany powyżej wynalazek oraz nowa placówka, szeroki ogół naszych czytelników żywo zainteresuje.

ZAKŁAD FOTOCHEMIGRAFICZNY ROMAN SAWICKI, WARSZAWA, WSPÓLNA 45

jest pierwszą i największą wytwórnią, która masowo produkuje tabliczki oraz szyldziki metalowe, trawione i chemicznie zabarwiane na kolory, a zarazem odporne na temperaturę i uszkodzenia. Jak wiadomo, podobne wyroby sprowadzaliśmy dotychczas po większej części z zagranicy. Dzięki najnowszym urządzeniom technicznym, fachowym siłom kierowniczym, pierwszorzędnemu wykonaniu oraz cenom konkurencyjnym, wyżej wymieniona placówka wyrobami swemi wyrugowała prawie całkowicie z rynku krajowego fabrykaty obce z tego zakresu działania. Zwracamy więc uwagę na ogłoszenie omawianego Zakładu i polecamy go zarazem jako najtańsze i nader korzystne źródło zakupu.

BIURO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE JAN ANTCZAK, POZNAŃ, FR. RATAJCZAKA 16.

Powyżej wymienione przedsiębiorstwo, istniejące od października 1924 r., a spoczywające w doświadczonych rękach przemysłowca i kupca, rozwinęło w stosunkowo krótkim czasokresie szeroką działalność na rynku wewnętrznym, zwłaszcza terenów zachodnich, zdobywając temsamem coraz większe znaczenie wśród podobnych placówek konkurencyjnych. Właściciel przedsiębiorstwa p. **Jan Antczak**, cieszący się jak najlepszą opinją w kołach przem. i kupiectwa, posiada kilka reprezentacyj poważnych zakładów wytwórczych krajowych i zagranicznych. Firma, od daty powstania, dysponuje wyłącznem przedstawicielstwem na m. Poznań **Mijaczowskich Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych „Bracia Bauerertz" w Mijaczowie p. Myszków**, dostarcza zatem wprost ze źródła pierwszorzędnego odlewy stalowe z wszelkich gatunków surowca w stanie surowym i obrobionym według własnych i powierzonych modeli. Specjalnością firmy to dostawa odlewów dla fabryk lokomotyw, wagonów, lokomobil, walców drogowych, cegielń, cukrowni itd., prócz tego złożenia osiowe, kółka i łożyska do taboru kolejek wąskotorowych.

Omawiane Biuro Przemysłowo - Handlowe reprezentuje pozatem na Woj. Poznańskie: Fabryki maszyn szlifierskich i wyrobów ściernych **„Mayer & Schmidt"** w Offenbach n. Menem i dostarcza kompletne maszyny szlifierskie oraz ścierniсe różnych typów jako też części zapasowe.

Wymienić jeszcze należy reprezentacje firm, jak: **T. A. Hirsch Ilsenburg Eberswalde** — obudowanie do kotłów parowozowych i in., blacha, pręty i rury mosiężne, miedziane, niklowe, różne części fasonowe i profilowe z miedzi i mosiądzu, przy dostawie metali już od 100 kg począwszy, — dalej **„Stellawerk"** w Raciborzu, skąd dostarcza cegły fasonowe i normalne, zaprawę, mączkę, obudowania palenisk parowozowych etc. —**„Ferrum"** Zawiercie, odlewy lano - kute z zastosowaniem dla wagonów, lokomotyw, maszyn rolniczych i t. d. — wreszcie **Bracia Kanczewscy w Częstochowie**, tłoczarki i maszyny ceramiczne, które pod względem wykonania zupełnie dorównują zagranicznym, a ich dostawa możliwą jest w terminach daleko krótszych.

Garść tych szczegółów wskazuje, że Biuro Przemysłowo - Handlowe Jan Antczak, zdobywając zaufanie tak poważnych zakładów wytwórczych, musiało pozyskać również zaufanie szerokiego grona stałych odbiorców - przemysłowców, co znowu wskazuje niezbicie na rzetelne i zdrowe zasady na jakich firma jest oparta. — To też placówkę tę polecić możemy jako korzystne źródło wymienionych dostaw, zwracając pp. interesowanym sferom uwagę na ogłoszenie, zamieszczone w dzisiejszym numerze. (p)

GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO ŁOŻYSK KULKOWYCH KAROL KUSKE, WARSZAWA, NOWOGRODZKA NR. 12.

Kilkakrotnie już zapewnialiśmy Czytelników Naszych, że pośród krajowych przedstawicielstw łożysk kulkowych oraz kulek stalowych wybija się na czoło, istniejąca już od 1909 roku, stara, renomowana firma **Karol Kuske, Warszawa, Nowogrodzka nr. 12.** Firma ta, jak wiadomo, prowadzi na składzie łożyska kulkowe jedno- i dwurzędowe, stałe i wahadłowe, konstrukcji koncentrycznej wszelkich typów i wymiarów i dla wszelkich celów. Rozpisywać się szeroko o użyteczności i zastosowaniu łożysk kulkowych **DWF** nie potrzeba, ponieważ posiadają one aż nadto ustaloną opinję. Oprócz tego firma Karol Kuske prowadzi na składzie koła samochodowe, węże metalowe i t. d. Zwracając równocześnie uwagę na ogłoszenie omawianej firmy, zaznaczamy zarazem, że wywiązuje się ona z wszelkich zleceń z nadzwyczajną punktualnością, dostarczając żądany towar w ciągu 24 godzin.

„MOTOR POLSKI", TOW. AKC. ŻNIN.

W czasach ostatnich wielkiego rozgłosu nabrały fabrykaty Tow. Akc. „Motor Polski" w Żninie (Wlkp.), które według zdań fachowców odznaczają się pierwszorzędnem wykonaniem, jak niemniej trwałością w użyciu. Specjalnie dotyczy to najnowszej konstrukcji motorów ropowych, na które panuje wielki popyt. Z innych fabrykatów, wytwarzanych przez fabrykę „Motor Polski" wymienić należy imadła maszynowe, suportowe i wreszcie piły mechaniczne do rżnięcia żelaza dla piłek 12 cali długości. Wszystkie te artykuły omawiana placówka polska dostarcza po cenach najniższych, gdyż jej dewizą jest „duży obrót — mały zysk". Na żądanie wysyła się odpowiednie cenniki i prospekty.

GWARECTWO „HRABIA RENARD", KOPALNIA WĘGLA I ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE W SOSNOWCU.

Gwarectwo „Hrabia Renard", które należy do potężnej grupy „Huty Bankowej", posiada fabrykę metalowo-przetwórczą, położoną na terytorjum miasta Sosnowca w pobliżu przystanku kolejowego Dańdówka, na linji kolejowej Sosnowiec-Radom. Wspomniana, renomowana fabryka, pracująca w łączności technicznej z Hutą Bankową zawiera:

1. Walcarkę do dużej produkcji, wyposażoną we wszelkie udoskonalenia techniczne, mogącą walcować wszelkie żelazo handlowe o małych profilach, żelazo taśmowe i drut żelazny surowy.

2. Rurkownię, wyrabiającą rury bez szwu, gazowe i parowe do 6" włącznie, rury gazowe spawane od ¼" do 2" włącznie. Wszystek metal potrzebny do tej fabrykacji wyrabiany jest przez stalownię martenowską Huty Bankowej w jej własnej fabryce.

Zaznaczyć tu wypada, że fabryka „Hrabia Renard" trudni się fabrykacją rur spawanych i bez szwu od 1905 r. To też nabyła wielkiego doświadczenia i wyroby jej zajmują pierwsze miejsce na rynku metalowym. Obecnie fabryka przekroczyła już znacznie swą produkcję przedwojenną i w dalszym ciągu nie ustaje w dążności do jej wzmożenia stale doskonaląc i rozwijając swoje organizacje sprzedaży (ajencje i składy) tak w kraju jak i zagranicą.

FABRYKA KUTOLANYCH WYROBÓW „FERRUM" w ZAWIERCIU

istnieje od r. 1906 i dostarcza kutolanych wyrobów „Temperguss".

Fabryka ta kierowana długoletniem doświadczeniem umiała wyroby swoje „Temperguss" postawić na wysokości nowoczesnych wymagań technicznych, stwarzając więc produkcją swoją niejako normę świadomej i celowej wytwórczości tego działu przemysłu żelaznego.

Należy też z uznaniem zwrócić uwagę na racjonalność wyrobów powyższej firmy, która posiadając dwudziestokilkoletnie doświadczenie, najlepiej umiała się dostosować do wymogów rynku wewnętrznego, wyrugować z niego obce wyroby i postawić ten dział na wysokości wymogów rynku europejskiego.

„SMART" MOTOCYKLE! GENERALNE ZASTĘPSTWO: GUSTAW LEUKAUF, CIESZYN, GÓRNA 17.

Technika rozwija się coraz bardziej i coraz nowe rozwija przed nami możliwości. Najnowszą i prawdziwą sensacją w świecie sportowym są motocykle **„Smart"**, niedoścignione pod względem akuratnego wykonania, pewności silników a przedewszystkiem niezmożonej trwałości. Uzyskać te właściwości mogły motocykle „Smart" jedynie przez dobór najlepszych materjałów i beznagannej precyzji wykonania, która je wysuwa dzisiaj na czoło dotychczas w ruchu sportowym używanych maszyn.

STEPHAN, FROELICH & KLUEPFEL SP. AKC. KATOWICE, UL. WARSZAWSKA NR. 44.

Interesowanym i Czytelnikom Naszym zwracamy uwagę na ogłoszenie wyżej wspomnianej firmy, która wytwarza masowo żelazno-kute beczki transportowe, bębny pakunkowe dla oleju, tłuszczu, karbidu, azotu, asfaltu, ługu i t. p., dalej bańki i konwie, przeznaczone dla różnych celów.

Przedsiębiorstwo to fabrykuje również zbiorniki składowe do nafty, napełniacze do olejów, pompy odlewowe i t. d. Pozatem dostarcza firma szybko pobielacze i maszyny dezynfekcyjne „Fix" odpowiednie także jako zraszacze dla celów ogrodnictwa. Ostatecznie z zakresu produkcji tej firmy wymienić jeszcze należy rurociągi blaszane i kształtówki wszelkiego gatunku. Poważnych rozmiarów przedsiębiorstwo to wykonuje wszelkie zlecenia wprost ze składnic fabrycznych lub załatwia dostawę w jak najkrótszym terminie.

E. HERMAN, WARSZAWA, UL. MŁYNARSKA 19.

Pierwsza w kraju specjalna fabryka wózków, rowerków i drezynek dla dzieci E. Herman Sp. z ogr. odp. — taki oto tytuł nosi jedna z bardzo pożytecznych placówek naszego przemysłu krajowego. Wiemy bowiem doskonale, ile to pieniędzy wywoziliśmy zagranicę, celem sprowadzenia wózków jak i drezynek dla dzieci. A dzisiaj już tego czynić nie potrzebujemy, bowiem omawiana placówka polska jest w stanie całkowicie zaspokoić zapotrzebowanie rynku wewnętrznego. Nawiasem mówiąc, wyroby fabryki E. Herman, dzięki swoim zaletom konkurencyjnym, solidności wykonania i sprawności w użyciu, zdobyły sobie ogólnie szerokie uznanie i w kołach zainteresowanych cieszą się ustaloną opinją. Fabryka E. Herman, założona w 1882 r. jest jedną z pierwszych w Polsce pod względem ilości produkowanych wózków, rowerków i drezynek dla dzieci, to też z uwagi na istniejący popyt leży wprost w interesie pp. kupców i handlarzy, by artykuły te stale utrzymywali na składzie.

Przetargi — Submisje — Licytacje

PRZETARG.

Magistrat miasta Poznania ogłasza przetarg na wykonanie 10 platform do samochodów ciężarowych. Specyfikacje i rysunki na te roboty można otrzymać w biurze VII ratusz pokój 33. Otwarcie ofert nastąpi dnia 20. 9. 1927 r. o godz. 9 rano w pokoju 33.

Magistrat VII.

OGŁOSZENIE.

Dnia 30 września (piątek) 1927 r. o godz. 11 odbędzie się w gmachu Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu przy ul. Gołębiej nr. 1 przetarg podwozia samochodu marki Mercedes.

Opis podwozia: Podwozie marki Mercedes z silnikiem sukowym nr. 3069 typu Neigt'a o mocy koni mechanicznych 10/30, średnicy cylindrów 80 mm., skoku tłoków 120 mm. o kołach dla gum 880/135, gaźnik Benz.

Reflektanci mogą obejrzeć wymieniony samochód w garażu Urzędu Wojewódzkiego we wtorki od godz. 11—13 oraz w dniu przetargu od godz. 10. W tym celu należy zgłosić się w gmachu Urzędu Wojewódzkiego w pokoju 138.

PRZETARG OFERTOWY.

Magistrat Stołecznego miasta Poznania zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie prac ziemnych, murarskich i ciesielskich, włącznie dostawy materjałów dla budowy a) budynku głównego, b) domu mieszkalnego, c) altan i podcieni „dziedzińca" przy drodze Dębińskiej.

Oferty należy składać w zapieczętowanych kopertach z napisem ‚Oferta na prace........ dla budowy p. p. najpóźniej do godz. 12-ej dnia 23 września 1927 r. w pokoju 11 naszego biura.

Miejski Urząd Budownictwa Naziemnego
Poznań, ul. Nowa nr. 10, III p.

Magistrat miasta Poznania ogłasza

PRZETARG

na wykonanie 10 platform do samochodów ciężarowych. Specyfikacje i rysunki na te roboty można otrzymać w biurze VII. ratusz pokój 33.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 20. 9. 1927 r. o godz. 9 rano w pokoju 33.

Magistrat VII.

PRZETARG OFERTOWY.

Zarząd Państwowej Żupy Solnej w Inowrocławiu sprzeda w drodze przetargu ofertowego najwięcej dającemu jedną przesuwnię wagonową bez napędu i silnika.

Oferty do Zarządu Państwowej Żupy Solnej w Inowrocławiu do dnia 21 września 1927 r.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 22 września b. r. o godz. 12-ej w południe.

Zarząd Państwowej Żupy Solnej w Inowrocławiu.

OGŁOSZENIE.

Departament Inżynierji M. S. Wojsk. odda w drodze przetargu ofertowego wykonanie i dostawę 589 nadwozi do samochodów marki „Spa" 1 i pół ton. Termin składania ofert do Departamentu Inżynierji M. S. Wojsk., Wydział Wojsk Samochodowych pokój nr. 422 (Nowowiejska 3-5) upływa dnia 6 października 1927 r. o godz. 11-ej. Tamże codziennie w godzinach od 9-ej do 11-ej i pół są do przejrzenia warunki techniczne i rysunki.

PRZETARG NIEOGRANICZONY.

Departament Inżynierji M. S. Wojsk. Wydział Wojsk. Łączności przy ul. Nowowiejskiej 3-5 (pokój 410) zamierza oddać w drodze przetargu nieograniczonego dostawę:

10.000 km. kabla telefonicznego typ. B. I.

Otwarcie ofert nastąpi 26 września 1927 r. o godz. 10-ej do którego to terminu należy składać oferty w zalakowanych kopertach z napisem „Oferta do przetargu nr. 12-27 Łącz." pod wyżej wskazanym adresem.

PRZETARG.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach zwraca uwagę na mający się odbyć dnia 23 września 1927 roku przetarg na dostawę mostownic dębowych i sosnowych, oraz dylin sosnowych.

Szczegóły przetargu ogłoszone w „Monitorze Polskim" Nr. 200 i w „Epoce" Nr. 239.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

Magistrat miasta Grodziska Wlkp .ma do oddania około 300 000 cegły ręcznej polnej po cenie 45 zł za tysiąc loco składnica. Cegła jest pierwszorzędnie wypalona i uzn..na przez fachowców za nadająca się do budowy.

Magistrat w. z. (—) Ginter.

OBWIESZCZENIE.

Magistrat m. Wągrówca (Wlkp.) zamierza pobudować kanalizacje i wodociągi. Oferty na powyższe prace nadesłać należy do 20 b. m. Rysunki wyłożone są do wglądu w Ratuszu, pokój budowniczego miejskiego nr. 1.

Wynagrodzenia za sporządzenie ofert i ewtl. innych kosztów Magistrat nie płaci.

Wągrówiec, dnia 2 września 1927 r.

Magistrat. Kuchczyński.

PRZETARG NIEOGRANICZONY.

Departament Inżynierji M. S. Wojsk. Wydział Wojsk. Łączności przy ul. Nowowiejskiej 3-5 (pokój 410) zamierza oddać w drodze przetargu nieograniczonego dostawę:

800 szt. łącznic telefonicznych induktorowo-brzęczykowych na 10 połączeń.

Otwarcie ofert nastąpi 3 października 1927 r. o godz. 10-ej, do którego to terminu należy składać oferty w zalakowanych kopertach z napisem „Oferta do przetargu nr. 12-27 Łącz." pod wyżej wskazanym adresem.

PRZETARG.

W nadleśnictwie państwowem w Niepołomicach p. w miejscu, Starostwo Bochnia, Województwo Krakowskie, odbędzie się dnia 26 września r. b. o godzinie 10-tej przetarg publiczny za pomocą ofert pisemnych na sprzedaż 2.706.82 m^3 drewna użytkowego kopalnianego, sosnowego w stanie wyrobionym. Odległość zrębu od stacji Kłaj — 8 klm.

Bliższe warunki do przejrzenia w Nadleśnictwie.

PRZETARG.

Wydział Opałowy Magistratu m. Wilna ogłasza przetarg na dostawę 2000 ton węgla kamiennego górnośląskiego dla potrzeb szkół, szpitali i innych Instytucyj miejskich. Szczegółowe warunki dostawy do przejrzenia w Wydziale Opałowym Magistratu, ul. Dominikańska 2, pokój 50.

Przetarg odbędzie się dn. 27-go września r. b. o godz. 12 w południe w sali posiedzeń Rady Miejskiej, pokój 25.

PRZETARG.

Wydział Elektryczny Magistratu miasta Wilna ogłasza przetarg na dostawę 7200 ton węgla górnośląskiego dla Elektrowni miejskiej. Bliższych informacyj udziela Wydział Elektryczny, pokój 66.

Przetarg odbędzie się w lokalu Wydziału Elektrycznego pokój 67, dnia 27 września 27 r. o godzinie 11-ej rano.

Magistrat miasta Wilna, Wydział Elektryczny.

Budowa Katedry w Katowicach.

Przetarg na roboty żelbetonowe

rozpisuje się z terminem wnoszenia ofert do dnia 19 września 1927 roku. — Obliczenia, plany, podkłady ofertowe w biurze kierownictwa od godziny 10—12-tej.

Techn. Kierownictwo Budowy Katedry Śląskiej,
Katowice, ul. Powstańców; tel. 681.

Poszukuję posady jako maszynomistrz

Jestem żonaty, lat 38, posiad. wyższe wykształcenie, pierwszorzędne świadectwa oraz dyplom mistrza ślusarskiego. Obeznany dokładnie w cukrowniach i krochmalniach z wszelkiemi nowoczesnemi maszynami, turbinami elektrykum i reperacjami. Jestem gotów przedsięwziąć wszelkie prace w zakres tego wchodzące. Łaskawe zgłoszenia uprasza się skierować do „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. **4640.**

Fabryka okuć budowlanych i haków do łóżek

przyjmie

dwuch podróżujących

jednego na Województwo Poznańskie, drugiego na Pomorze na wysoką prowizję. Zgłoszenia prosimy skierować do „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. **4705.**

Stenotypistka

biegła w polskiej i niemieckiej stenografji potrzebna zaraz do większego przedsiębiorstwa

Zgłoszenia z dokładnem podaniem dotychczasowej działalności i żądań uprasza się pod nr. 100 do adm. niniejsz. pisma.

Zastępstwo

na artykuły wchodzące w zakres branży żelaza **poszukuje się.** 4735

Ar-Ko-Pe, Poznań, Małe Garbary 4.

W każdem większem mieście szukamy

ruchliwego

zastępcę

na artykuł, który każdy kupiec, przemysłowiec i rzemieślnik napewno zamówi, a temsamem dobry dochód dla zastępcy jest zapewniony. Zgłoszenia pod nr. 101 do admin. niniejszego pisma.

Długoletni kierownik

zakładów kotlarsko - mechanicznych z praktyką w większych przedsiębiorstwach w **kraju i zagranicą** — poszukuje **posady stałej** — może być od zaraz. **Specjalność:** traser na kotły o wysokiem ciśnieniu, także traser maszynowy. Język polski, niemiecki i rosyjski — wiek średni. Zgłoszenia do admin. „Rynku Metal. i Maszyn.“ pod nr. 4751

Młocarnię parową 60" Schulz, Magdeburg (Universal) z wbudowaną prasą do słomy, kompl. tanio na sprzedaż G. SCHERFKE, Fabryka maszyn, Poznań, ulica Dąbrowskiego 93. 4737

Zdolny wagarz (Monter do wag-mechanik) reperuje, montuje i przestawia wagi od najmniejszych t. zw. precyzyjnych do największych (kolejowych) włącznie, z największą precyzją i dokładnością. Obeznany pozatem z wszelkiemi pracami z zakresu mechaniki i ślusarstwa maszynowego, **przyjmie posadę** w większem solidnem przedsiębiorstwie. Łask. zgłoszenia uprasza się do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod „Wagarz-mechanik“. nr. 4742

2 SZTANCE EKSCENTRYCZNE

jedna do żelaza, druga do skór, oddadzą bardzo tanio

SULKIEWICZ I ROBAKOWSKI

4669 Fabryka Wyr. Żel., Bydgoszcz.

Wspaniała egzystencja!

Wielki i obszerny warsztat ślusarski istniejący od r. 1868, znajdujący się w centrum miasta, z 24 imadłami i najrozmaitszemi maszynami pomocniczemi, w rozwijającem się miejscu kąpielowem Kujaw, woj. Poznańskiego, z 30000 mieszkańców jest jako lokal fabryczny na wyroby masowe lub też jako fabryka konstrukcyj żelaznych, wreszcie jako warsztat reperacyjny samochodowy, tanio **do wydzierżawienia.** Liczy się tylko na finansowo silnych fachowców o możliwie wysokiem wykształceniem fachowem. Okolicę zamieszkują gospodarczo silni średni i wielcy właściciele ziemscy, a znajdujące się tamże liczne przemysłowe zakłady oddają corocznie wielkie zamówienia. Miejsce kąpielowe jest stacją węzłową Poznań-Toruń. Z automobili woj. Pozn. i Pomorskiego największa ilość przypada na daną okolicę. Tylko na wyczerpujące oferty z podaniem fachu, dotychczasowej pracy i posiadania kapitałów płynnych udziela się odpowiedzi. Oferty uprasza się do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 4567

Kompletny garnitur

do młócenia (fabrykat angielski) za bezcen do sprzedania, po gruntownym remoncie pod gwarancją. **St. Przybylski**

4501 **Szubin (Poznańskie)**

W. J. Szwarc

zakład wyrobów miedzianych i kotlarnia

Września - Poznańska

ma

około 50 metrów rur

żelazno kutych o średnicy 125 mm. z krzyżami i pierścieniami, gotowe do skręcania i wypróbowania na 25 atm.

Zawory z kryzami

(Wawerschieber) o średnicy 125 mm., fabrykat Robb i Reuter, około 2500 kg. rur lano żelaznych z mufami o średn. 150 mm. do wodociągów, wypróbowane na 20 atm., około 400 mtr. rur gazowych czarnych 2c., **2 zbiorniki** o pojemności 3500 — 4500 litrów. Śruby maszynowe 20×100

4704

na składzie tanio do oddania.

Samochód Benz 35 k.

torpedo 6 osobowy, światło elektryczne, nowo lakierowany, ekonomiczny, w porządku wzorowym. **Motocykl Dag** 3½ k. dwucylindrowy, nowy sprzedam. **Samochodzik** 2 - 3 - 4 osobowy, ekonomiczny, w dobrym stanie (nie Matis) kupię lub za dopłatą zamienię na Benza. Oferty: 4736

Warszawa, Nowy Zjazd 5 m. 19. Ks. prof. W. Kwiatkowski

Tartak na Pomorzu

3 trakowy, położony w lesistej okolicy, z bocznicą kolejową, urządzeniem technicznem najnowszych konstrukcyj, wielkim placem z budynkiem mieszkalnym sprzedam natychmiast. Łask. zgłoszenia do „Rynku Metalowego i Maszyn." pod nr. 6739.

Dynamo Siemens-Schuckert 13 KW. prąd stały 2×235 Volt, obrotów 1320 za . $ 400,—

Motor ropny Colo-Diesel trzy-cylindrowy 15—24 koni przy 500—750 obrotach za . . . . $ 900,—

Parowa maszyna stojąca, Zieleniewski, obrotów 150, siła 12 koni przy 6 Atm. za . . $ 200,—

4745

Wszystkie te maszyny w stanie jak nowe oferuje firma

KUNZ, Lwów

ulica Króla Leszczyńskiego 41.

KUPNA OKAZYJNE:

Lokomobile

rolnicze, przewoźne, gruntownie wyremontowane z gwarancją do natychmiastowego użytku:

1. **R. Wolf,** Magdeburg, 10 atm. ca 13,79 m² pow. ogrz. 12 KM. nom.
2. **Badenia,** nr. 4888, 10 atm. r. 1918, ca 12 KM. nom.
3. **Dehne,** Halberstadt, nr. 1271, 8 atm., r. 1908, ca 12—14 KM. nom.
4. **Marshall,** nr. 41175, 7 atm. r. 1904, ca 10 konna.
5. **Garreth-Smith,** nr. 4917, 7 atm. r. 1900, ca 12 konna.
6. **Marshall,** nr. 39061, 7 atm. r. 1903 ca 10-konna.
7. **Mögelin,** Poznań, nr. 465, 6 atm., r. 1904, ca 10-konna.
8. **Epple-Buxbaum,** nr. 794, 6 atm., r. 1897, ca 8-konna.
9. **R. Wolf,** nr. 989, r. 1882, 7 atm. ca 10-konna.
10. **Ramsones,** nr. 18219, 7 atm., r. 1906, ca 12 KM. nom.

Przewoźne lokomobile rolnicze bez remontu:

11. **Turner,** nr. 1016, 5 atm., r. 1882, ca 6 KM. nom.
12. **Garreth-Smith,** nr. 3597, 7 atm., r, 1897, ca 10 KM. nom.
13. **Förster,** Lincoln, nr. 1194, 5 atm., r. 1884, ca 10 KM. nom.
14. **Garreth,** Magdeburg, nr. 664, 2-cylindrowa, 4 atm., r. 1874, 15,86 m² pow. ogrzew.
15. **Robey,** Lincoln, nr. 7854, r. 1883, ca 10 KM. nom.
16. **Clayton,** Schüttleworth, nr. 20982, r. 1883. 4 atm., ca 10 KM. nom.

Lokomobile stacjonowane, wyrementowane, z gwarancją do natychmiastowego użytku:

17. **R. Wolf,** Magdeburg, nr. 3863, 7 atm , rok bud. 1892, ca 30—40 KM
18. **Güttler & Co** nr. 279, 6,7 atm., rok bud. 1899, ca 35—45 KM.

Lokomobile stacjonowane bez remontu:

19. **Fabr. Garreth Smith,** nr. 3059, o dwóch cylindrach, 7¾ atm., 1894' ca 40-konna.
20. **R. Wolf,** Magdeburg, nr. 286, 6 atm., r. 1879, ca 20—30 KM.

Prasy do słomy:

21. **1 „Welgera",** na sznurek.
22. **1 „Klinger",** nr. 1132, na drut.
23. **„Klinger",** nr. 1030, na drut.
24. **„Klinger",** nr. 3577, na drut.
25. **„Badenia",** Weinheim, na sznurek.
26. **„Welgera",** na sznurek.

Motory:

grunt. wyremontow. z gwarancją do natychmiastow. użytku:

27. **„Ursus",** Warszawa, stac. 7—10 KM.. na ropę.
28. 2 benzynowe stacj., **„Banahet".** 1 KM.
29. stacj. dwucyl. ropowy, **U. P. S. „Benz"** system „Diesla", ca 50 KM. bardzo mało używany jak nowy.
30. stacj. gazowy, jednocyl. **Moritz Hille,** Drezno, nr. 7453 ca 20 KM
31. przewoźny **Ergomobile, Bruns** Prinzenau, benzol lub naft. ca 8—10 KM
32. przewoźny **Ergomobile Kaulen,** Berlin, benzol lub naft. ca 15 KM.
33. przew.. benzol., **„Akra",** Kyffhäuserhütte, Artern 12 KM., nr. 2308.
34. Traktor do órki **Hansa Lloyd,** 4 cyl., na naftę o sile ca 35—40. KM., konstr. ulepszona wedł. inż. Dr. T. Świeżawskiego.
35. 3 pługi motor. **„Stocka",** 4-cyl., zdatne do pracy.
36. Traktor rop Lanza **„Bulldog",** 12 KM., jak nowy.
37. 1 samochód cięż. **Fahrzeug Eisenach,** nr. 82309. nr. mot. 83324, 10/30 PS, nośność 2—3 tonn, jak nowy, bez gum.
38. łódź motorowa, na 10—12 osób, motor 4 cyl. benzynowy z światłem acetelyn. dobrze utrzymana.

Kotły i maszyny parowe:

39. maszyna parowa, leżąca ca 8 KM. **Edward Alborn,** Hildesheim
40. maszyna parowa leżąca **A. Schönemann & Co.,** nr. 339 r. 1900 120 obr. ca 20 KM.
41. masz. par. leżąca **Herm. Laas & Co.** Magdeburg nr. 113 r. 1888 ca 35 KM.
42. kocioł parowy, 1-palen. **H. Moller,** Brackwerde, nr. 2777 6 atm. 12,10 m² pow. ogrz. r. 1879.
43. kocioł parowy, 1-palen. **J. Klaase,** Schöningen nr. 725, r. 1900 6 atm. ca 25 m² pow. ogrz.
44. kocioł parowy, 2-palen. **W. Jolitz.** Frankfurt, nr. 136 pow. ogrz. 35,525 m², 6 atm. r. 1888.
45. maszyna parowa, leżąca **E. Mühlwerk** Breslau, ca 10 KM.
46. maszyna parowa, stojąca ca 5—6 KM.
47. 4 używane pompy, do mech. zapędu, o różnej działalności.
48. prasa do cegielni, fabr. czeskiej, nr. 2, 350 mm. śred. cyl. wykonanie A., 3-walcowa, (Fein-Walzwerk), z przekładnią zębatą, 470 mm. średn. walcy i 300 mm. szerok. działalność w godz. ca 800 do 1000 cegieł, prasa cegielniana tego samego fabr., nr. 1.
49. 300 mm. średn. cylindra o działalności w g. ca 500—700 cegieł.

Młocarnie parowe i motorowe gruntownie wyremontowane:

1. Motorowa, sztyftowa **Bruns,** Prinzenau, bęben 22, z częśc. czyszczeniem.
2. mot. **Hotherr & Schrantz,** L. 15966, 28×18, czyszczeniem.
3. parowa **„Standard",** 9, ca 58×22.
4. parowa **„Richter Reindrusch"** 5, 63×22, łoża kulkowe
5. parowa, fabr. **Floether,** Gassen Q. A. 3, 60×23, łoża kulkowe.
6. parowa **Dehne,** Halberstadt, 58×22.
7. parowa, **Marshall,** nr. 23807, 60×24, łoża kulkowe i samosmary
8. parowa **Robey,** Lincoln, żelazna rama nr. 3078 58×22, łoża kulkowe
9. parowa **Robey,** Lincoln, żelazna rama ca 58×22, łoża kulkowe przy bębnie.

Nitsche i Ska

FABRYKA MASZYN W POZNANIU

4642

ul. Kolejowa 1—3.

Filja w Warszawie, ul. Złota nr. 30.